

საქართველოს საპატრიარქოს ა(ა)იპ წმიდა ტბელ აბუსერიძის სახელობის სასწავლო
უნივერსიტეტი

სამართალმცოდნეობის და საჯარო მმართველობის ფაკულტეტი

რუსუდან კურცხალიძე

ინტორმაციის თავისუფლება საჯარო სამსახურში და მისი გაცემის
უზრუნველყოფის გზები

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია სამართალმცოდნეობისა და საჯარო
მმართველობის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

მეცნიერ-ხელმძღვანელი ნათია ბერიძე სოციალურ მეცნიერებათა აკადემიური
დოქტორი მასობრივ კომუნიკაციაში, პროფესორი

ხიჭაური

2019 წელი

ანოტაცია

ინფორმაციის თავისუფლება საჯარო სამსახურში საკმაოდ აქტუალური თემაა ქვეყანაში, რისთვისაც უნდა იზრუნოს სახელმწიფომ. მან უნდა უზრუნველყოს საჯარო ინფორმაციის თავისუფლად მიღებისა და გავრცელების შესაძლებლობა და თავის მხრივ გამოიყენოს საზოგადოებრივი რესურსი ეფექტიანი მმართველობისათვის. საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა ამაღლებს ურთიერთ ნდობის ხარისხს ხელისუფლებასა და მოქალაქეებს შორის, ხელს უწყობს ხელისუფლების ღიაობას, ანგარიშვალდებულებასა და გამჭვირვალე მმართველობას.

ინფორმაციის მოთხოვნისა და მიღების საკითხის პრაქტიკაში სრულყოფილად დანერგვა სამწუხაროდ დღემდე ვერ ხერხდება, ამის ერთ-ერთი მიზეზი ისევ ინფორმაციის ნაკლებობაა. ერთი მხრივ, მოქალაქეები არ იცნობენ და ვერ იყენებენ კანონით მინიჭებულ უფლებებს და მეორე მხრივ, საჯარო მოხელეების ნაწილი ვერ აცნობიერებს კანონით განსაზღვრული მოვალეობის მნიშვნელობას, ვერ ან არ ასრულებს კანონით დაკისრებულ ვალდებულებებს.

მოცემული ნაშრომის მიზანს სწორედ ზემოთ აღნიშნული საკითხები წარმოადგენს, საზოგადოება აუცილებლად უნდა იყოს ინფორმირებული იმასთან დაკავშირებით, თუ რამდენად შეუძლია ინფორმაციის მიღება საჯარო დაწესებულებებისაგან, კერძოდ, ვისგან შეუძლია მიიღოს საჭირო ინფორმაცია, რა სახის ინფორმაციის მიღების უფლება გაააჩნია და რისი არაა. მოცემული ნაშრომი დაეხმარება საზოგადოებას კონკრეტულ გარემოებებში შეძლოს ინფორმაციის სად? როგორ? რამდენ ხანში? და როგორი სახით მიღება, ან კიდევ რა თემასთან დაკავშირებით შეუძლია ინფორმაციის გამოთხოვება. მოცემული ნაშრომი ასევე დაეხმარება საზოგადოებას ჰქონდეს ცოდნა იმასთან დაკავშირებით, რომ ინფორმაციის მიუღებლობის შემთხვევაში მას შეუძლია მისი გასაჩივრება, რაც დაეხმარება იმის გარკვევაში თუ რამდენად დაცულია კანონით მისი უფლებები.

Annotation

Freedom of information in the public workplace and the ways of its represents

Freedom of information in the public workplace is more topical theme in the country and government must be caring about this. Government is duty to care freely opportunity getting and spread information, use it its management for public effective resource. Access of public information raising up the quality of thrust between government and citizen, it helps them to governace transparently and accountably.

In spite of demanding and getting theme, unfortunately it can't be planting to practice perfectly. One of the reason is a less knowing information again. On the one hand citizen don't know and can't use their granted rights and on the other hand public officers can't realize the meaning of the law determination, can't or don't do legal duty.

Piece of working which is given above is discuss this questions. Without doubt society must be informed how can they get information from the public office or organization, privately from who can tell them usefull information, what kind of information they can get and what kind of they can't get. This work helps society to get information how, where, when and what type of they can get in the specific area. Additionally this written help society to have knowledge , that if they can't get information can they appeal this decision, which help them to understand how is protected all their rights by law.

სარჩევი

შესავალი	5
თავი 1. ინფორმაციის თავისუფლება ცნება	7
თავი 2. საჯარო ინფორმაციის დეფინიცია	10
2.1. საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნის სუბიექტები საქართველოში	10
2.2. ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულება	11
2.3. საჯარო დაწესებულების მიერ საჯარო ინფორმაციის გაცემის ანგარიშის წარდგენა	12
თავი 3. საჯარო ინფორმაციის მიღების კანონიერი შეზღუდვა	14
3.1. პირადი საიდუმლოება	14
3.2. კომერციული საიდუმლოება	20
3.3. პროფესიული საიდუმლოება	21
3.4. სახელმწიფო საიდუმლოება	22
3.5. აღმასრულებელი პრივილეგია	26
თავი 4. საჯარო რეესტრი	27
თავი 5. საჯარო ინფორმაციის გაცემა (ვალები)	32
თავი 6. ზიანის ანაზღაურება	40
თავი 7. სამართლებრივი შედეგი საჯარო ინფორმაციის არ გაცემის შემთხვევაში	42
თავი 8. საჯარო ინფორმაციის პროაქტიული გამოქვეყნება	50
თავი 9. კვლევის აღწერა და შედეგები	56
დასკვნა	66
გამოყენებული ლიტერატურა	68
დანართი (ჩვენს მიერ ჩატარებული კვლევის კითხვარი)	69

შესავალი

თემის აქტუალობა: თანამედროვე დემოკრატიული სახელმწიფოს არსებობა ინფორმაციის თავისუფლების გარეშე წარმოუდგენელია. როგორც ჩვენთვის ცნობილია, დემოკრატიული მმართველობის ერთ-ერთ უმთავრეს პრინციპს და მის დანიშნულებას საზოგადოების თითოეული წევრის ნების და მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების განხორციელება წარმოადგენს. თანამედროვე სახელმწიფოს ვალდებულებაა განათლებული და ინფორმირებული საზოგადოების ჩამოყალიბება, რისთვისაც სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს საჯარო ინფორმაციის თავისუფლად მიღება და გავრცელების შესაძლებლობა.

ამავე დროს, დემოკრატიულ სახელმწიფოში ინფორმაციის თავისუფლება, უპირველეს ყოვლისა, გულისხმობს საზოგადოების წინაშე ხელისუფლების ვალდებულებას, საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას, მთავრობის საქმიანობის გამჭვირვალობასა და საჯარო პოლიტიკის განხორციელების ღიაობას.

როგორც ცნობილია, ინფორმაციის მიღების უფლება საერთაშორისო საზოგადოების მიერ ადამიანის ერთ-ერთ ფუნდამენტურ უფლებად იქნა აღიარებული, რომელიც სასიცოცხლოდ აუცილებელი და მნიშვნელოვანია საზოგადოებრივი აზრის ჩამოყალიბების, თითოეული ადამიანის პიროვნული თუ პროფესიული განვითარებისა და ზოგადად ძლიერი სამოქალაქო საზოგადოების არსებობისათვის.

საქართველოს ნებისმიერ მოქალაქეს სიტყვის გამოხატვის თავისუფლებასთან ერთად, საქართველოს კონსტიტუციით მინიჭებული აქვს საჯარო ინფორმაციის თავისუფლად მიღების უფლებაც, რაც გულისხმობს სახელმწიფოს ვალდებულებას,

უზრუნველყოს ინფორმაციის, კერძოდ საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა ნებისმიერ მსურველთათვის.

მიუხედავად ამისა, მოქალაქეები არ იცნობენ და ვერ იყენებენ კანონით მინიჭებულ უფლებებს, გარდა ამისა, თვითონ საჯარო მოხელეების ნაწილი არ ასრულებს კანონით დაკისრებულ ვალდებულებებს.

თემის მიზანი: მიმართულია ინფორმაციის თავისუფლების სფეროში არსებული პრობლემების აღმოფხვრა და საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის ხელშეწყობა, მოქალაქეების ცნობიერების ამაღლება აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით და სახელმწიფოს შესაბამისი კანონმდებლობის დახვეწა.

ნაშრომში გამოყენებულია ინსტიტუტის საჯარო ინფორმაციის გამოთხოვის პრაქტიკულ მაგალითები. პროექტის „საჯარო ინფორმაციის მონაცემთა ბაზის-www.opendata.ge“ ფარგლებში ინსტიტუტმა საჯარო ინფორმაცია გამოითხოვა თითქმის ყველა სახელმწიფო დაწესებულებიდან, მათ შორის სასამართლო და რეგიონული თვითმმართველობის ორგანოებიდან. ინსტიტუტის მიერ მოპოვებული მასალები და დაგროვილი პრაქტიკული ცოდნა თითქმის საქართველოს მთელს საჯარო სივრცეს მოიცავს. ნაშრომში მოყვანილია კონკრეტული მაგალითები, რომელიც ასახავს საქართველოში რეალურად არსებულ ვითარებას და სრულ წარმოდგენას შეუქმნის აღნიშნული საკითხებით დაინტერესებულ მოქალაქეებს საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის არსებულ პრაქტიკასთან დაკავშირებით.

თემის შედეგი: ნაშრომში საკმაოდ დეტალურადაა განხილული ინფორმაციის თავისუფლებასთან დაკავშირებული მთელი რიგი საკითხები, განმარტებულია საჯარო ინფორმაციის არსი და ასევე თითოეული მოქალაქის უფლება საჯარო ინფორმაციის მიღება/გამოთხოვასთან დაკავშირებით.

მოცემული ნაშრომი საჯარო ინფორმაციის თავისუფლების საკითხით დაინტერესებულ პირებს მისცემს სათანადო თეორიულ ცოდნას, დაეხმარება საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობასთან დაკავშირებული სამართლებრივი აქტების მარტივად გაგებასა და მის მართებულად გამოყენებაში.

თავი 1. ინფორმაციის თავისუფლების ცნება

დემოკრატიული სახელმწიფოს მმართველობის ერთ-ერთ უმთავრეს დანიშნულებას ხალხის ნების და საზოგადოების მოთხოვნილებების განხორციელება წარმოადგენს, ამიტომაც სახელმწიფოს ერთ-ერთი მთავარი პრინციპი უნდა იყოს განათლებული და ინფორმირებული საზოგადოების ჩამოყალიბება, რის განსახორციელებლად სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს საჯარო ინფორმაციის თავისუფლად მიღება/გავრცელების შესაძლებლობა. მან უნდა გამოიყენოს საზოგადოებრივი რესურსი ეფექტიანი მმართველობისათვის. ინფორმაციის თავისუფლება დემოკრატიულ სახელმწიფოში გულისხმობს საზოგადოების, თითოეული ადამიანის წინაშე ხელისუფლების ანგარიშვალდებულებას, საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას, მთავრობის საქმიანობის გამჭვირვალობას, საბიუჯეტო სახსრების განკარგვისა და საჯარო პოლიტიკის განხორციელების ღიაობას. საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა ამაღლებს ურთიერთნდობის ხარისხს ხელისუფლებასა და მოქალაქეებს შორის, ხელს უწყობს ხელისუფლების ღიაობას, ანგარიშვალდებულებასა და გამჭვირვალე მმართველობას. საკანონმდებლო გარანტიები ინფორმაციის თავისუფლების შესახებ საქართველოში 1999 წელს იქნა მიღებული. არსებული კანონმდებლობით დარეგულირებულია ინფორმაციის მოთხოვნისა და მიღების საკითხი, თუმცა სრულყოფილად მათი პრაქტიკაში დანერგვა სამუხებაროდ დღემდე ვერ ხერხდება. ამის ერთ-ერთი მიზეზი ისევ ინფორმაციის ნაკლებობაა. ერთი მხრივ, მოქალაქეები არ იცნობენ და ვერ იყენებენ კანონით მინიჭებულ უფლებებს და მეორე მხრივ, საჯარო მოხელეების ნაწილი ვერ აცნობიერებს

კანონით განსაზღვრული მოვალეობის მნიშვნელობას, ვერ ან არ ასრულებს კანონით დაკისრებულ ვალდებულებებს. (7. გვ 114)

დემოკრატიულ სახელმწიფოში, მართლწესრიგის დაცვის უპირველეს გარანტს კონსტიტუცია წარმოადგენს. კონსტიტუცია უნდა უზრუნველყოფდეს როგორც სახელმწიფოს, ისე ფიზიკური პირების ინტერესებისა და უფლებების დაცვას. ადამიანის უფლების დაცვა დემოკრატიული სახელმწიფოს შემადგენელი და აუცილებელი ელემენტია, ხოლო ინფორმაციის მოძიება, მიღება და გავრცელება ადამიანის ერთ-ერთ ძირითად უფლებას წარმოადგენს. (4. გვ 76)

საქართველოს კონსტიტუციის 41-ე მუხლის თანახმად, თითოეულ ფიზიკურ თუ იურიდიულ პირს აქვს უფლება იცოდეს სახელმწიფო სტრუქტურების საქმიანობის შესახებ ნებისმიერი საკითხი, რომელიც არ წარმოადგენს საიდუმლოებას. საქართველოს კონსტიტუციის 41-ე მუხლის მიხედვით, ინფორმაციის თავისუფლების უფლება შეიძლება შეიზღუდოს, თუ იგი მოიცავს საიდუმლოების შემცველ მონაცემებს. იმის გათვალისწინებით, რომ სახელმწიფოს საქმიანობა გარკვეულ შემთხვევებში გამჟღავნებას არ ექვემდებარება, კანონით დაშვებულია მისი გასაიდუმლოება. საქართველოს კონსტიტუცია კი, ინფორმაციის გასაიდუმლოების სამ ძირითად სახეს ითვალისწინებს: პირად, სახელმწიფო და კომერციულ საიდუმლოებას.

საქართველოს კონსტიტუციის 41-ე მუხლი

1. საქართველოს ყოველ მოქალაქეს უფლება აქვს კანონით დადგენილი წესით გაეცნოს სახელმწიფო დაწესებულებებში მასზე არსებულ ინფორმაციას, აგრეთვე იქ არსებულ ოფიციალურ დოკუმენტებს, თუ ისინი არ შეიცავენ სახელმწიფო, პროფესიულ ან კომერციულ საიდუმლოებას.
2. ოფიციალურ ჩანაწერებში არსებული ინფორმაცია, რომელიც დაკავშირებულია ადამიანის ჯანმრთელობასთან, მის ფინანსებთან ან სხვა კერძო საკითხებთან, არავისთვის არ უნდა იყოს ხელმისაწვდომი თვით ამ ადამიანის თანხმობის გარეშე, გარდა კანონით დადგენილი შემთხვევებისა, როდესაც ეს აუცილებელია სახელმწიფო უშიშროების ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად, ჯანმრთელობის, სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად.

საქართველოს კონსტიტუციის 24-ე მუხლის მიხედვით, ადამიანს თავისუფლად შეუძლია მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაცია. თავის მხრივ, ამგვარი შინაარსის მქონე ნორმაში არ იგულისხმება ადამიანის პატივისა თუ ღირსების შემლახველი ფაქტის გავრცელება.

საქართველოს კონსტიტუციის 24-ე მუხლი

1. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება თავისუფლად მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაცია, გამოთქვას და გაავრცელოს თავისი აზრი ზეპირად, წერილობით ან სხვაგვარი საშუალებით.

2. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები თავისუფალია. ცენზურა დაუშვებელია.

3. სახელმწიფოს ან ცალკეულ პირებს არა აქვთ მასობრივი ინფორმაციის ან მისი გავრცელების საშუალებათა მონოპოლიზაციის უფლება.

4. ამ მუხლის პირველ და მეორე პუნქტებში ჩამოთვლილ უფლებათა განხორციელება შესაძლებელია კანონით შეიზღუდოს ისეთი პირობებით, რომლებიც აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში სახელმწიფო უშიშროების, ტერიტორიალური მთლიანობის ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად, დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად, სხვათა უფლებებისა და ღირსების დასაცავად, კონფიდენციალურად აღიარებული ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან ასაცილებლად ან სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველსაყოფად.

თუ პირმა ვერ მიიღო საჯარო დაწესებულებისაგან საჯარო ინფორმაცია, იგი ვერ გამოხატავს საკუთარ აზრს, შეხედულებას ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენების შესახებ, ხოლო აზრის გამოხატვის შეზღუდვა დემოკრატიული სახელმწიფოს ჩამოყალიბების პროცესს მნიშვნელოვნად შეაფერხებს. საუბარია გამოხატვის თავისუფლების უკანონო შეზღუდვაზე. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს განმარტებით, შეზღუდვა დასაშვებია იმ შემთხვევაში, თუ პირი თავისი აზრის გამოხატვით ავრცელებს არა ზუსტ ინფორმაციას, აბნევს საზოგადოებას და უსაფუძვლოდ ზიანს აყენებს მესამე პირებს.

სახელმწიფოს გამჭვირვალობა ეფექტიანი დემოკრატიის შემადგენელი ნაწილია, თავის მხრივ, მის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ელემენტს სწორედ ინფორმაციის თავისუფლება წარმოადგენს. მაშინ, როდესაც საზოგადოება ინფორმირებულია სახელმწიფო საქმიანობის შესახებ, ხელისუფლების მიმართ მოსახლეობის ნდობა მაღალია. თუ მოქალაქემ საჯარო დაწესებულებიდან მიიღო სასურველი ინფორმაცია, ის მიიჩნევს, რომ სახელმწიფო უწყება კეთილსინდისიერად, კანონის ფარგლებში მოქმედებს. ხოლო, როდესაც საჯარო დაწესებულება არ გასცემს ინფორმაციას, საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნს უჩნდება განცდა, რომ სახელმწიფო სტრუქტურას ეს საკითხი შეგნებულად აქვს გასაიდუმლოებული. (1. გვ 265)

თავი 2. საჯარო ინფორმაციის დეფინიცია.

საჯარო დაწესებულებაში არსებული ნებისმიერი სახის ინფორმაცია, რომელიც არ შეიცავს საიდუმლო მონაცემებს, რა თქმა უნდა, ხელმისაწვდომია ნებისმიერი მოქალაქისათვის. მაგალითად, ინფორმაცია საქართველოს თავდაცვის მინისტრის მოადგილის ხელფასისა და პრემიების შესახებ, რომელიც დაცულია საქართველოს თავდაცვის სამინისტროში. (5. გვ 23)

სზაკ-ის მე-2 მუხლის პირველი ნაწილის „მ“ ქვეპუნქტით, საჯარო ინფორმაცია არის – ოფიციალური დოკუმენტი (მათ შორის, ნახაზი, მაკეტი, გეგმა, სქემა, ფოტოსურათი, ელექტრონული ინფორმაცია, ვიდეო და აუდიო ჩანაწერები) ანუ საჯარო დაწესებულებაში დაცული, აგრეთვე საჯარო დაწესებულების ან მოსამსახურის მიერ სამსახურებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებით მიღებული, დამუშავებული, შექმნილი ან გაგზავნილი ინფორმაცია.

2.1. საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნის სუბიექტები საქართველოში.

როგორც ვიცით, საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნა შეუძლია ნებისმიერ ადამიანს, მნიშვნელობა არ აქვს, პირის მოქალაქეობას, რელიგიას, სქესს, კანის ფერს, წარმომავლობას თუ შეხედულებებს; იურიდიული პირების შემთხვევაში კი მნიშვნელობა საერთოდ არ ენიჭება მათი სამართლებრივი მოწყობის ფორმას, წარმოადგენენ ისინი

შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებას, სააქციო საზოგადოებას, კომანდიტურ საზოგადოებს, არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირს თუ სხვ. საქართველოს კანონმდებლობით საჯარო ინფორმაციის მიღება შეუძლიათ საჯარო დაწესებულებებსაც.

საჯარო ინფორმაციის მიღების უფლება არის ადამიანის კონსტიტუციური უფლება. ქართული კანონმდებლობის თანახმად, ინფორმაციის მომთხოვნს არ ევალება განმარტოს ინფორმაციის მოთხოვნის მოტივი.

მაგალითად, პირს სურს გაიგოს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროში მომუშავეთა საერთო რაოდენობა. ხოლო ინფორმაცია მას სჭირდება მეცნიერული კვლევისთვის. საჯარო დაწესებულების სახელზე განცხადების შედგენისას, იგი არ არის ვალდებული, რომ წერილში განმარტოს ინფორმაციის გამოთხოვის მიზეზი. (8. გვ 20)

სმკ-ის 37-ე მუხლი - საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნა

1. ყველას აქვს უფლება მოითხოვოს საჯარო ინფორმაცია მისი ფიზიკური ფორმისა და შენახვის მდგომარეობის მიუხედავად და აირჩიოს საჯარო ინფორმაციის მიღების ფორმა, თუ იგი სხვადასხვა სახით არსებობს, აგრეთვე გაეცნოს ინფორმაციას დედანში. თუ არსებობს დედნის დაზიანების საფრთხე, საჯარო დაწესებულება ვალდებულია უზრუნველყოს ზედამხედველობის ქვეშ მისი გაცნობის შესაძლებლობა ან წარუდგინოს სათანადო წესით დამოწმებული ასლი.

2. საჯარო ინფორმაციის მისაღებად პირი წარადგენს წერილობით განცხადებას. განცხადებაში აუცილებელი არ არის მიეთითოს საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნის მოტივი ან მიზანი. სხვისი პერსონალური მონაცემების ან კომერციული საიდუმლოების მოთხოვნის თაობაზე განცხადების შეტანისას განმცხადებელი, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა, წარადგენს შესაბამისი პირის სანოტარო წესით ან ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დამოწმებულ თანხმობას.

2.2. ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულება

საჯარო ინფორმაციის გაცემა ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულებას წარმოადგენს. ეს ვალდებულება შეიძლება განიმარტოს, როგორც პოზიტიური ვალდებულება, რომლითაც სახელმწიფოს ადამიანის უფლებების დაცვა ევალება. საჯარო ინფორმაციის გაცემის ვალდებულება ვრცელდება ყველა ადმინისტრაციულ ორგანოზე.

ნებისმიერი საჯარო ინფორმაცია ღიაა, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა. ამგვარი შემთხვევებია საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული საიდუმლოების შემცველი მონაცემები, რომლის გასაჯაროებამაც პირის ან პირთა განსაზღვრულ წრეს, ასევე სახელმწიფოსა თუ ზოგადად საზოგადოების ინტერესებს შეიძლება მიაყენოს ზიანი. (7. გვ 117)

ზოგიერთ შემთხვევაში, საქართველოს კანონმდებლობა პირდაპირ მიუთითებს იმ საკითხებზე, რომელთა საიდუმლო ინფორმაციად მიჩნევა დაუშვებელია. მაგალითად, სზაკ-ის 44-ე მუხლის მიხედვით, თანამდებობის პირთა შესახებ სამსახურებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებული ინფორმაცია არ შეიძლება გასაიდუმლებული იყოს საჯარო დაწესებულების მიერ. განვიხილოთ ამგვარი შემთხვევა:

მაგალითად, მოქალაქე ითხოვს საჯარო ინფორმაციას საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის მიერ 2018 წელს მიღებული პრემიის თაობაზე. იმის გათვალისწინებით, რომ საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე არის თანამდებობის პირი, საქართველოს პარლამენტის აპარატი ვალდებულია გასცეს აღნიშნული ინფორმაცია. აბსოლუტურად განსხვავებული შემთხვევა იქნებოდა, მოქალაქეს საქართველოს პარლამენტის რიგითი თანამშრომლის (არა თანამდებობის პირის) პრემიის შესახებ რომ მოეთხოვა ინფორმაცია, ამ შემთხვევაში საჯარო დაწესებულება ვალდებული იქნებოდა, გაეცა ამგვარი მონაცემები მხოლოდ თანამშრომლის ნებართვის აღების შემდგომ, ვინაიდან აღნიშნული პერსონალურ ინფორმაციას შეიცავს.

2.3. საჯარო დაწესებულების მიერ საჯარო ინფორმაციის გაცემის ანგარიშის წარდგენა

სზაკ-ის 49-ე მუხლის საფუძველზე საჯარო დაწესებულებას გააჩნია ვალდებულება საქართველოს პრეზიდენტსა და საქართველოს პარლამენტს წარუდგინოს საჯარო ინფორმაციის გაცემის ანგარიშები, თუ რამდენი ინფორმაცია გაიცა მთელი წლის მანძილზე საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნზე, რამდენ პირს ეთქვა უარი საჯარო ინფორმაციის მიწოდებაზე და სხვ.

სზაკ-ის 49-ე მუხლი - ანგარიშის წარდგენა:

ყოველი წლის 10 დეკემბერს საჯარო დაწესებულება ვალდებულია წარუდგინოს ანგარიში საქართველოს პრეზიდენტს და პარლამენტს:

ა) საჯარო დაწესებულებაში შესული საჯარო ინფორმაციის გაცემისა და საჯარო ინფორმაციაში შესწორების შეტანის მოთხოვნათა რაოდენობის შესახებ და მოთხოვნაზე უარის თქმის თაობაზე მიღებულ გადაწყვეტილებათა რაოდენობის შესახებ;

ბ) მოთხოვნის დაკმაყოფილების ან მასზე უარის თქმის თაობაზე მიღებულ გადაწყვეტილებათა რაოდენობის, გადაწყვეტილების მიმღები საჯარო მოსამსახურის ვინაობის, აგრეთვე კოლეგიური საჯარო დაწესებულების მიერ საკუთარი სხდომის დახურვის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილების შესახებ;

გ) საჯარო მონაცემთა ბაზებისა და საჯარო დაწესებულებათა მიერ პერსონალური მონაცემების შეგროვების, დამუშავების, შენახვისა და სხვისთვის გადაცემის თაობაზე;

დ) საჯარო მოსამსახურეთა მიერ ამ კოდექსის მოთხოვნების დარღვევის რაოდენობისა და პასუხიმგებელ პირებზე დისციპლინური სახდელის დადების შესახებ.

ე) იმ საკანონმდებლო აქტების შესახებ, რომლებსაც დაწესებულება ეყრდნობოდა საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმისას ან კოლეგიური საჯარო დაწესებულების სხდომის დახურვისას;

ვ) საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილების გასაჩივრების შესახებ;

ზ) საჯარო დაწესებულების მიერ ინფორმაციის დამუშავებასა და გაცემასთან, აგრეთვე ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილების ან კოლეგიური საჯარო დაწესებულების სხდომის დახურვის თაობაზე მიღებული

გადანყვეტილების გასაჩივრებასთან დაკავშირებული ხარჯების, მათ შორის მხარის სასარგებლოდ გადახდილი თანხების შესახებ.

თავი 3. საჯარო ინფორმაციის მიღების კანონიერი შეზღუდვა

ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უფლება არ ვრცელდება ნებისმიერი სახის საჯარო ინფორმაციაზე. ადმინისტრაციული ორგანო თავის საქმიანობას ღიად და გამჭვირვალედ უნდა ახორციელებდეს, თუმცა გარკვეული კატეგორიის საჯარო ინფორმაცია დახურულია, რადგან შეიცავს სახელმწიფო, პროფესიულ, კომერციულ ან პირად საიდუმლოებას, ხოლო საქართველოს კანონმდებლობა კრძალავს სახელმწიფო, პროფესიული, კომერციული და პირადი საიდუმლოების შემცველი ინფორმაციის გასაჯაროებას. ასეთი სახის ინფორმაციას საჯარო დაწესებულებაში მინიჭებული უნდა ჰქონდეს შესაბამისი გრიფი. (8. გვ 23)

3.1. პირადი საიდუმლოება

ადამიანის პირადი ცხოვრება ხელშეუვალია. თუ მოთხოვნილი საჯარო ინფორმაციის გაცემა არღვევს საქართველოს კანონმდებლობით მინიჭებულ ადამიანის

უფლებას, საჯარო დანესებულება ვალდებულია ამგვარი მონაცემები საიდუმლო ინფორმაციად მიიჩნიოს.

პირადი საიდუმლოება სახეზეა, თუ იგი პირის იდენტიფიკაციის შესაძლებლობას იძლევა. ნებისმიერ მოქალაქეს შეუძლია თავად გადაწყვიტოს, დაეთანხმოს ან უარი თქვას პერსონალური ინფორმაციის გასაჯაროებაზე. თუმცა, აღნიშნული არ ვრცელდება თანამდებობის პირებზე - საჯარო დანესებულება ვალდებულია გასცეს ინფორმაცია იმ შემთხვევაში, თუ იგი თანამდებობის პირების შესახებ არსებულ მონაცემებს ეხება. ამგვარი ქმედება დღევანდელ პრაქტიკაში ხშირ შემთხვევაში არ ხორციელდება. საჯარო დანესებულება ხშირად თანამდებობის პირის შესახებ სამსახურეობრივი უფლებამოსილების განხორციელებასთან დაკავშირებულ დოკუმენტებს პირად ინფორმაციას მიაკუთვნებს და ასაიდუმლოებს. (7. გვ 119)

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ აბსოლუტურად ნოვაციური ხასიათის განმარტება გააკეთა, როდესაც პერსონალური მონაცემები ორ ძირითად სახედ დაჰყო: **ჩვეულებრივი და განსაკუთრებით მგრძნობიარე პერსონალური მონაცემები**. სასამართლო ჩვეულებრივ მონაცემებად მიიჩნევს ყველა იმ მონაცემს, რომელიც საჯარო დანესებულებაში პირის (გარდა თანამდებობის პირებისა) საქმიანობას ან სხვა ქმედებებს შეეხება, ხოლო განსაკუთრებით მგრძნობიარე პერსონალურ მონაცემებად მიიჩნევს იმ დოკუმენტებს, რომლებიც პირის შეწყალებას, ან სხვა მსგავს საკითხებს მოიცავს.

სზაკ-ის 27 1 მუხლი - პირადი საიდუმლოება

პერსონალური მონაცემების პირად საიდუმლოებად მიჩნევის საკითხს, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა, წყვეტს პირი, რომლის შესახებაც არსებობს ეს ინფორმაცია.

1. პერსონალური მონაცემები

პერსონალური მონაცემების დაცვის საკითხს აწესრიგებს საქართველოს კანონი პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ, რომელიც ძალაშია 2012 წლის პირველი მაისიდან. კანონი ეყრდნობა კონვენციას „პერსონალური მონაცემების ავტომატური

დამუშავებისას ფიზიკური პირების დაცვის შესახებ“, რომელიც რატიფიცირებულია საქართველოს პარლამენტის 2005 წლის 28 ოქტომბრის N 2010 – II ს დადგენილებით.

კანონის მიზანია, პერსონალური მონაცემის დამუშავებისას უზრუნველყოს ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა, მათ შორის, პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის დაცვა.

პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის პრინციპი გამომდინარეობს ადამიანის თავისუფლების ზოგადი კონსტიტუციური პრინციპიდან, რომელიც საქართველოს სამართლებრივი სისტემის მნიშვნელოვანი ელემენტია. პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის დაცვის მიზანია სუბიექტისთვის თავისუფლების მინიჭება, თავად გადაწყვიტოს არის თუ არა თანახმა მის პიროვნებასთან დაკავშირებული ინფორმაცია გააცნოს სხვას, რაც მისი თავისუფალი სფეროს განსაზღვრის მნიშვნელოვანი ელემენტია.

პირადი ცხოვრების განსაზღვრისათვის ძირითადად გამოყოფენ სამ სფეროს - ინტიმურს, კერძოს და საჯაროს. ინტიმური სფერო არის ხელშეუხებელი, ხოლო კერძოში ჩარევა ნაწილობრივ დასაშვებია, საჯარო სფერო კი სრულიად დაუცველია. (9. გვ 8-9)

2. პერსონალური მონაცემების დამუშავების წესი

საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნმა საჯარო დაწესებულებაში მომუშავე პირის შესახებ საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნისას უნდა წარადგინოს შესაბამისი პირის მიერ სანოტარო წესით ან ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დამოწმებული თანხმობა. აღნიშნული განპირობებულია იმ ფაქტორით, რომ განსხვავებით სხვა სახის მონაცემებისგან, პირადი საიდუმლოების შემცველი ინფორმაცია არ ექვემდებარება გაცემას, თუ სახეზე არაა კანონით დაშვებული გამონაკლისი. (1. გვ 268)

სზაკ-ის 43-ე მუხლის მიხედვით, საჯარო დაწესებულება პერსონალური მონაცემების დამუშავებისას შეზღუდულია. მაგალითად, მას არ აქვს უფლება, დაამუშაოს საჯარო დაწესებულებაში მომუშავე პირის რელიგიურ მრწამსთან, ჯანმრთელობის მდგომარეობასთან ან ეთნიკურ წარმომავლობასთან დაკავშირებული საკითხები.

საჯარო დანესებულება ვალდებულია მხოლოდ ის მონაცემები დაამუშაოს, რომელიც პირის მიერ საჯარო-სამართლებრივი უფლებამოსილების განხორციელებას ეხება.

სზაკ-ის 43-ე მუხლი - პერსონალური მონაცემების დამუშავების წესი

საჯარო დანესებულების ვალდებულება:

ა) შეაგროვოს, დაამუშაოს და შეინახოს მხოლოდ ის მონაცემები, რომელთა შეგროვების უფლებას მას პირდაპირ და უშუალოდ ანიჭებს კანონი და რომლებიც აუცილებელია ამ საჯარო დანესებულების მიერ საკუთარ უფლებამოსილებათა განსახორციელებლად;

ბ) არ დაუშვას საჯარო დანესებულების მიერ ისეთი სახის პერსონალური მონაცემების შეგროვება, დამუშავება, შენახვა ან გაცემა, რომელიც დაკავშირებულია პირის რელიგიურ, სექსუალურ ან ეთნიკურ კუთვნილებასთან, პოლიტიკურ ან მსოფლმხედველობრივ შეხედულებებთან;

გ) შეიმუშაოს და დანერგოს მონაცემთა შეგროვების, დამუშავების, შენახვისა და შემადგენლობის კანონით განსაზღვრულ მიზნებთან და ვადებთან შესაბამისობის კონტროლის პროგრამა;

დ) პირის მოთხოვნით ან სასამართლოს გადანყვეტილების საფუძველზე გაანადგუროს კანონით განსაზღვრული მიზნებით გაუთვალისწინებელი, აგრეთვე არა ზუსტი, არა სარწმუნო, არა სრული და საქმესთან დაუკავშირებელი მონაცემები და შეცვალოს ისინი ზუსტი, სარწმუნო, დროული და სრული მონაცემებით;

ე) შეინახოს შესწორებული მონაცემები, მათი გამოყენების დროის მითითებით, შესაბამის მონაცემებთან ერთად მათი არსებობის მანძილზე, მაგრამ არანაკლებ 5 წლის განმავლობაში;

ვ) პერსონალური მონაცემების შეგროვებისას მიმართოს იმ პირს რომელზედაც გროვდება ინფორმაცია, აგრეთვე სხვა წყაროებს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ კი ამოიწურა პირველწყაროდან პერსონალური მონაცემების მიღების ყველა სხვა შესაძლებლობა, გარდა ამ კოდექსის 28-ე მუხლით გათვალისწინებული შემთხვევებისა და მხოლოდ მაშინ, როდესაც კანონი მას პირდაპირ და უშუალოდ ანიჭებს

განსაზღვრული კატეგორიის პირების შესახებ პერსონალური მონაცემების შეგროვების, დამუშავებისა და შენახვის უფლებას;

ზ) საჯარო რეესტრში შეიტანოს ინფორმაცია პერსონალური მონაცემების შეგროვებისა და დამუშავების, აგრეთვე მესამე პირის ან საჯარო დაწესებულების მიერ პერსონალური მონაცემების მოთხოვნის, მოთხოვნის თარიღის, მომთხოვნის ვინაობისა და მისამართის შესახებ;

თ) დაუყოვნებლივ აცნობოს შესაბამის პირს მის უკანასკნელ ცნობილ მისამართზე მესამე პირის ან საჯარო დაწესებულების მიერ მისი პერსონალური მონაცემების მოთხოვნის შესახებ, გარდა ამ კოდექსის 28-ე მუხლით გათვალისწინებული შემთხვევებისა;

ი) პერსონალური მონაცემების სხვისთვის გადაცემამდე კიდევ ერთხელ მიიღოს ყველა გონივრული ზომა იმის გადასამოწმებლად, არის თუ არა ისინი ზუსტი, საქმესთან კავშირში მყოფი, დროული და სრული;

კ) პერსონალური მონაცემების შეგროვების, დამუშავებისა და შენახვისას აცნობოს შესაბამის პირს პერსონალურ მონაცემთა დამუშავების მიზნები და სამართლებრივი საფუძვლები; სავალდებულოა თუ ნებაყოფლობითი მისთვის პერსონალური მონაცემების მიცემა; პერსონალურ მონაცემთა წყაროები და შემადგენლობა; აგრეთვე იმ მესამე პირების შესახებ, რომელთაც შეიძლება გადაეცეთ პერსონალური მონაცემები.

3. პერსონალური მონაცემების საიდუმლოება.

სზაკ-ის 44-ე მუხლი სწორედ იმ გამონაკლისზე საუბრობს, რომელიც პერსონალური ინფორმაციის გაცემის წესს შეეხება. მიუხედავად საჯარო დაწესებულების ვალდებულებისა, გაასაიდუმლოოს ასეთი სახის მონაცემი. თანამდებობის პირების შესახებ არსებული პირადი მონაცემები ყველასთვის ხელმისაწვდომია.

სზაკ-ის 44-ე მუხლი - პერსონალური მონაცემების საიდუმლოება

1. საჯარო დაწესებულება ვალდებულია არ გაახმაუროს პირად საიდუმლოებას მიკუთვნებული ინფორმაცია თვით ამ პირის თანხმობის ან კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში – სასამართლოს დასაბუთებული გადაწყვეტილების გარეშე,

თანამდებობის პირთა (აგრეთვე თანამდებობაზე წარდგენილ კანდიდატთა) პერსონალური მონაცემების გარდა.

2. პირს უფლება აქვს პერსონალური მონაცემების ხელმისაწვდომობაზე უარის თქმის შესახებ საჯარო დაწესებულების გადანყვეტილება გაასაჩივროს ერთი თვის ვადაში.

3. სასამართლო უფლებამოსილია გამოიტანოს გადანყვეტილება პერსონალური მონაცემების გასაიდუმლოების შესახებ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ შეუძლებელია სხვა მტკიცებულებებით საქმეზე ჭეშმარიტების დადგენა და ამოიწურა სხვა წყაროდან ამ ინფორმაციის მიღების ყველა სხვა შესაძლებლობა.

4. პერსონალური მონაცემების ხელმისაწვდომობა

სზაკ-ის 45-ე მუხლის საფუძველზე, პერსონალური მონაცემები შეიძლება ხელმისაწვდომი იყოს, მხოლოდ პირის ინდენტიფიკაციის გამომრიცხავი ფორმით. ამ შემთხვევაში იგულისხმება ინფორმაცია, რომელიც არ შეიცავს პირის სახელსა და გვარს, პირად ნომერს, საცხოვრებელ მისამართს და ა.შ. მაგალითად, სასამართლო გადანყვეტილებები, რომელთა მესამე პირისთვის გაცნობის შემთხვევაში საჭიროა დავაში მონაწილე მხარეების პერსონალური ინფორმაციის (თუ იგი არ წარმოადგენს თანამდებობის პირს, ან ადმინისტრაციულ ორგანოს) დაპტრიხვა. (8. გვ 27)

5. პირად მონაცემებში შესწორების შეტანა ან მათი განადგურება

სზაკ-ის 46-ე მუხლი - მონაცემებში შესწორების შეტანა ან მათი განადგურება

პირს უფლება აქვს მოითხოვოს მონაცემებში შესწორების შეტანა ან უკანონოდ მოპოვებული მონაცემების განადგურება. პერსონალური ინფორმაციის შეგროვების კანონიერების თაობაზე მტკიცების ტვირთი ეკისრება საჯარო დაწესებულებას. საჯარო ინფორმაციაში შესწორების შეტანამდე პირის განცხადება საჯარო ინფორმაციის უზუსტობის შესახებ წარმოადგენს საჯარო ინფორმაციას და თან უნდა დაერთოს მას. აღნიშნულ საკითხზე საჯარო დაწესებულება ან საჯარო მოსამსახურე გადანყვეტილებას იღებს 10 დღის ვადაში.

თუ პირის შესახებ არსებულ მონაცემებში დაშვებულია შეცდომა, ან იგი მოპოვებულია უკანონოდ, ამ პირის თანხმობის გარეშე, პირი, ვისაც ეხება აღნიშნული მონაცემები, უფლებამოსილია, მოითხოვოს მასში ცვლილებების შეტანა ან/და მათი

განადგურება. პერსონალური ინფორმაციის დამუშავების უფლება გულისხმობს სწორი ინფორმაციის დამუშავების ვალდებულებას, მონაცემთა სუბიექტის მოთხოვნის შემთხვევაში მონაცემთა დამუშავებელი ვალდებულია გაასწოროს, განაახლოს, დაამატოს, დაბლოკოს, წაშალოს ან განადგუროს მონაცემები, თუ ისინი არასრულია, არაზუსტია, არ არის განახლებული ან თუ მათი შეგროვება და დამუშავება განხორციელდა კანონის საწინააღმდეგოდ.

მაგალითად, საჯარო დაწესებულებამ პირის დაუკითხავად მოიპოვა ინფორმაცია მისი პოლიტიკური შეხედულებების შესახებ. პირს უფლება აქვს მოითხოვოს ამგვარი ინფორმაციის განადგურება. (8. გვ28)

6. საჯარო დაწესებულებაში თქვენს შესახებ არსებული ინფორმაციის მიღების უფლება.

პირს უფლება აქვს, გაეცნოს მის შესახებ საჯარო დაწესებულებაში არსებულ პერსონალურ მონაცემებს და უსასყიდლოდ მიიღოს ამ მონაცემების ასლები, გარდა იმ მონაცემებისა, რომელთა გაცემისათვის საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულია საფასური. ნებისმიერ პირს აქვს შესაძლებლობა, გაეცნოს მასზე არსებულ მონაცემებს ისე, რომ ისინი ხელმისაწვდომი არ გახადოს სხვა პირებისთვის. (8.გვ 28)

სზაკ-ის 39-ე მუხლი - პერსონალური ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა

პირს არ შეიძლება უარი ეთქვას იმ საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე, რომელიც იძლევა ამ პირის იდენტიფიცირების შესაძლებლობას და ამ კოდექსის თანახმად, სხვა პირებისათვის ხელმისაწვდომი არ უნდა იყოს. პირს აქვს უფლება გაეცნოს მის შესახებ საჯარო დაწესებულებაში არსებულ პერსონალურ მონაცემებს და უსასყიდლოდ მიიღოს ამ მონაცემების ასლები. საქართველოს კანონმდებლობაში განისაზღვრა ადამიანის პერსონალური მონაცემების დაცვის წესი. კანონის უპირველეს მიზანს წარმოადგენს ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვა, რომლის გარანტიდაც სწორედ მისი პერსონალური მონაცემების გასაიდუმლოება გვევლინება. აღსანიშნავია, რომ რიგ შემთხვევაში, მონაცემთა შეგროვება შეიძლება მოხდეს უშუალოდ იმ პირის მეშვეობით, ვისზეც იქმნება მონაცემები. მაგალითად, ფიზიკური პირი თავად აწვდის მონაცემთა

დამმუშავებელს კონკრეტულ ინფორმაციას. მონაცემთა დამმუშავებელი ვალდებულია მას აუცილებლად განუმარტოს მონაცემთა დამმუშავების მიზანი.

3.2. კომერციული საიდუმლოება

კომერციულ საიდუმლოებას მიკუთვნებული მონაცემები კომერციული საქმიანობის წარმმართველი პირის „დათო საგინაძე“. ამ კატეგორიაში არ შედის ინფორმაცია, სახელისა და გვარის შესახებ. მაგალითად, კომერციულ საიდუმლოებად ვერ ჩაითვლება კონკრეტული იურიდიული პირის დირექტორის, ან ხელმძღვანელის სახელი. კომერციული საიდუმლოება მაშინ არის სახეზე, თუ იგი კერძო სამართლის იურიდიული პირებისა და სხვა მენარმეთა შესახებ არსებულ მონაცემებს შეიცავს. ადმინისტრაციული ორგანოს შესახებ არსებული ინფორმაცია არ შეიძლება იყოს საიდუმლოების შემცველი. აქედან გამომდინარე, თუ საჯარო დანესებულება ამ მიზნით იტყვის უარს საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე, პასუხი იქნება საქართველოს კანონმდებლობის საწინააღმდეგო ხასიათის და საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნს წარმოეშობა შეცილების მართლზომიერი უფლება. (5. გვ 27)

მაგალითად, ქ . თბილისის მერიასა და ერთ-ერთ შპს-ს შორის ქალაქის გამწვანებაზე გაფორმებული ხელშეკრულება არ შეიძლება წარმოადგენდეს კომერციულ საიდუმლოებას.

სზაკ-ის 27 2 მუხლი - კომერციული საიდუმლოება

1. კომერციული საიდუმლოება – ინფორმაცია კომერციული ფასეულობის მქონე გეგმის, ფორმულის, პროცესის, საშუალების თაობაზე ან ნებისმიერი სხვა ინფორმაცია, რომელიც გამოიყენება საქონლის საწარმოებლად, მოსამზადებლად, გადასამუშავებლად ან მომსახურების გასაწევად, ან/და რომელიც წარმოადგენს სიახლეს ან ტექნიკური შემოქმედების მნიშვნელოვან შედეგს, აგრეთვე სხვა ინფორმაცია, რომლის გამჟღავნებამ შესაძლოა ზიანი მიაყენოს პირის კონკურენტუნარიანობას.

2. ინფორმაცია ადმინისტრაციული ორგანოს შესახებ არ წარმოადგენს კომერციულ საიდუმლოებას.

3. ინფორმაციის წარდგენისას პირი ვალდებულია მიუთითოს, რომ ეს ინფორმაცია მისი კომერციული საიდუმლოებაა. საჯარო დაწესებულება ვალდებულია 10 დღის ვადაში კომერციულ საიდუმლოებად მიიჩნიოს ამ მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული ინფორმაცია, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ინფორმაციის ღიაობის ვალდებულება დადგენილია კანონით. თუ ინფორმაციის წარდგენისას საჯარო დაწესებულება არ მიიჩნევს ამ ინფორმაციას კომერციულ საიდუმლოებად, იგი იღებს გადაწყვეტილებას მისი ღიაობის თაობაზე, რასაც დაუყოვნებლივ აცნობებს შესაბამის პირს. გადაწყვეტილების მიღებიდან 15 დღის შემდეგ ინფორმაცია ხდება ღია, თუ პირმა, რომლის საკუთრებაცაა ეს ინფორმაცია, ამ ვადის გასვლამდე ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოში, ხოლო საქართველოს საპროცესო კანონმდებლობით დადგენილი წესით – სასამართლოში არ გაასაჩივრა ინფორმაციის ღიაობის თაობაზე მიღებული გადაწყვეტილება, რაც დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს საჯარო დაწესებულებას.

4. ნებისმიერ პირს აქვს უფლება, ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოში, ხოლო საქართველოს საპროცესო კანონმდებლობით დადგენილი წესით – სასამართლოში გაასაჩივროს ინფორმაციის კომერციულ საიდუმლოებად მიჩნევის საკითხი.

5. საჯარო დაწესებულება ვალდებულია საჯარო რეესტრში შეიტანოს ინფორმაცია მესამე პირის ან საჯარო დაწესებულების მიერ კომერციული საიდუმლოების მოთხოვნის, მოთხოვნის თარიღის, მომთხოვნის ვინაობისა და მისამართის შესახებ.

3.3. პროფესიული საიდუმლოება

პროფესიული საიდუმლოება წარმოადგენს მონაცემთა ისეთ სახეს, რომელიც პერსონალურ ან კომერციულ საიდუმლოებას შეიცავს და რომელიც პროფესიული საქმიანობის შედეგად გამოვლინდა. პროფესიული საიდუმლოების მატარებელი არ შეიძლება იყოს ადმინისტრაციული ორგანო.

პროფესიული საიდუმლოება მოწესრიგებულია „სიტყვისა და აზრის გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს კანონით, რომლის პირველი მუხლის „ო“ ქვეპუნქტის მიხედვით ასეთ ინფორმაციას მიეკუთვნება:

აღსარების საიდუმლოება, პარლამენტის წევრის, ექიმის, ჟურნალისტის, უფლებადამცველის, დამცველის პროფესიულ საქმიანობასთან დაკავშირებით განდობილი ინფორმაცია, აგრეთვე პროფესიული ინფორმაცია, რომელიც პირისათვის ცნობილი გახდა კონფიდენციალობის დაცვის პირობით, მის მიერ პროფესიული მოვალეობის შესრულებასა და რომლის გამჟღავნებამ შეიძლება ზიანი მიაყენოს პირის პროფესიულ რეპუტაციას. ინფორმაცია, რომელიც არ არის სახელმწიფო საიდუმლოება ან სხვა პირის პირადი ან კომერციული საიდუმლოება, ასევე ინფორმაცია ადმინისტრაციული ორგანოს შესახებ არ წარმოადგენს პროფესიულ საიდუმლოებას.

მაგალითად, ჟურნალისტმა სამსახურეობრივი საქმიანობის დროს კერძო წყაროდან მიიღო ინფორმაცია თანამდებობის პირის დანაშაულებრივი საქმიანობის შესახებ. ჟურნალისტს აქვს სრული უფლება არ გაამჟღავნოს წყაროს წარმომავლობა, რადგან ეს მისი პროფესიული საიდუმლოება არის. (8. გვ 30)

სზაკ-ის 27 3 მუხლი - პროფესიული საიდუმლოება

პროფესიულ საიდუმლოებას მიეკუთვნება ინფორმაცია, რომელიც წარმოადგენს სხვის პირად ან კომერციულ საიდუმლოებას და პირისათვის ცნობილი გახდა პროფესიული მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით. პროფესიული საიდუმლოება არ შეიძლება იყოს ისეთი ინფორმაცია, რომელიც არ წარმოადგენს სხვა პირის პირად ან კომერციულ საიდუმლოებას.

3.4. სახელმწიფო საიდუმლოება

სახელმწიფო საიდუმლოების შესახებ, საქართველოს კანონის პირველი მუხლის პირველი პუნქტის მიხედვით, სახელმწიფო საიდუმლოება არის – „ინფორმაციის სახეობა, რომელიც მოიცავს სახელმწიფო საიდუმლოების შემცველ მონაცემებს თავდაცვის, ეკონომიკის, საგარეო ურთიერთობის, დაზვერვის, სახელმწიფო უსაფრთხოების და მართლწესრიგის დაცვის სფეროებში, რომელთა გამჟღავნებას ან დაკარგვას შეუძლია ზიანი მიაყენოს საქართველოს ან საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და შეთანხმებების მონაწილე მხარის სუვერენიტეტს, კონსტიტუციურ წყობილებას, პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ინტერესებს, რაც ამ კანონით ან/და საერთაშორისო ხელშეკრულებით ან შეთანხმებით დადგენილი წესით აღიარებულია

სახელმწიფო საიდუმლოებად და ექვემდებარება სახელმწიფო დაცვას.“ ასეთი სახის მონაცემებს წარმოადგენს თავდაცვის, ეკონომიკის და საგარეო ურთიერთობების, დაზვერვის, სახელმწიფო უსაფრთხოებისა და მართლწესრიგის დაცვის სფეროში არსებული შემდეგი საკითხები: (5. გვ 24)

თავდაცვის სფეროში:

ა) სტრატეგიული და ოპერატიული გეგმები, სამხედრო ოპერაციების მომზადებისა და ჩატარების ამსახველი დოკუმენტები, ჯარების სტრატეგიული და ოპერატიული გადაადგილების, მათი მობილიზაციის, საბრძოლო მზადყოფნისა და სამობილიზაციო რესურსების გამოყენების საკითხები;

მაგალითად, საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიერ 2008 წლის აგვისტოს ომის დროს ნებისმიერი სამხედრო ოპერაციის მომზადებისა და ჩატარების ამსახველი დოკუმენტური მასალა. როგორც ვიცით, ომის დროს თითოეულ მხარეს გარკვეული სტრატეგია აქვს, რომლის გამჟღავნებამაც შესაძლოა მონინალმდევის წარმატებას შეუწყოს ხელი. სწორედ, აქედან გამომდინარე, ამგვარი ინფორმაცია კანონმდებლობით არის დაცული გამჟღავნებისგან.

ბ) შეიარაღებისა და საბრძოლო ტექნიკის განვითარების მიზნობრივი პროგრამების, აგრეთვე, სამეცნიერო - კვლევითი და საკონსტრუქტორო სამუშაოების ტექნიკისა და თავდაცვითი ტექნოლოგიების შემუშავება;

მაგალითად, თუ საქართველომ საკუთარი რესურსებით შეიმუშავა თავდაცვითი ტექნოლოგიის უახლესი მოდელი, მის შესახებ ინფორმაციის გაცემა კანონმდებლობით არის აკრძალული, ვინაიდან სხვა მხრივ, სახეზე აღარ იქნებოდა ის ნოვაცია, რამაც შესაძლოა ქვეყანას თავდაცვითი მექანიზმების დანერგვაში წარმატება მოუტანოს

გ) მონაცემები განსაკუთრებით დაცული სამხედრო და სამოქალაქო თავდაცვის ობიექტების რეჟიმის, სტრუქტურისა და შემადგენლობის შესახებ;

მაგალითად, ე.წ. „ ცხელი წერტილის “ საზღვართან, იგეგმება სამხედრო ობიექტის განთავსება. ობიექტის განთავსების კოორდინატების, მისი გეგმის და უსაფრთხოების რეჟიმის (მაგ. პოსტზე მსახურობის პერიოდი) გასაჯაროება, ხელს შეუშლის დასახული მიზნის განხორციელებას. (8. გვ 31-32)

ეკონომიკის სფეროში:

ა) სახალხო მეურნეობის სამობილიზაციო გეგმები და სიმძლავრეები, სამხედრო დანიშნულების სტრატეგიული ნედლეულისა და მასალების მარაგისა და მიწოდების მოცულობები, აგრეთვე, სახელმწიფო და სამობილიზაციო რეზერვების განლაგებები და მოცულობები;

მაგალითად, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მიერ ქართული ჯარისთვის, საგანგებო შემთხვევებისთვის, გადანახული ნედლეულის მარაგის შესახებ ინფორმაცია.

ბ) ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობის, ქვეყნის ინფრასტრუქტურის სხვა დარგებისა და ობიექტების დაცვის სისტემები და რეჟიმი, მათი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ინტერესებისათვის;

მაგალითად, თბილისში განლაგებული სატელევიზიო ანძის დაცვის სისტემა და რეჟიმი, მისი უსაფრთხოდ ფუნქციონირების მიზნით, საქართველოს კანონმდებლობის საფუძველზე, შესაძლებელია იყოს გასაიდუმლოებული.

გ) ოქროს საერთო მარაგში შემავალი მონეტარული ჯგუფის - ძვირფასი ლითონების, ძვირფასი ქვების და სხვა ფასეულობათა - სახელმწიფო მარაგების კონკრეტულ სახეობათა შესახებ ინფორმაცია, ფულის ნიშნებისა და ფასიანი ქაღალდების დამზადების, შენახვის, დაცვისა და გაყალბების თავიდან აცილებასთან, მიმოქცევასთან, გაცვლასთან ან მიმოქცევიდან ამოღებასთან დაკავშირებული ოპერაციების თაობაზე;

მაგალითად, ფულის ნიშნების დაცვის მიზნით შემუშავებული სპეციალური ღონისძიებების გეგმით, შესაძლებელი გახდა ყალბი კუპონების გამორჩევა. თუ მოხდა აღნიშნულის გამჟღავნება, გამყალბებლებს შესაძლებლობა მიეცემათ, დასახონ საპირისპირო ღონისძიებები. (8. გვ 32)

საგარეო ურთიერთობათა სფეროში:

ა) საქართველოს საგარეო პოლიტიკისა და საგარეო-ეკონომიკურ ურთიერთობები, რომელთა წინასწარმა გამჟღავნებამ შეიძლება ზიანი მიაყენოს სახელმწიფო ინტერესებს;

მაგალითად, საქართველოს სახელმწიფო ინტერესია, ევროკავშირის წევრობა, ამისთვის კი ქვეყანამ აუცილებლად უნდა დადოს სავაჭრო შეთანხმება ერთ - ერთ სახელმწიფოსთან. თუ შესაბამისი სახელმწიფო სტრუქტურები წინასწარ გაახმაურებენ შეთანხმების კონკრეტულ მნიშვნელობას ევროკავშირში წევრობისთვის, მაშინ არაკეთილმოსურნე სახელმწიფოს შესაძლებლობა ექნება გამოიყენოს გარკვეული ბერკეტები შეთანხმების ჩასაშლელად.

ბ) უცხო სახელმწიფოებთან სამხედრო, სამეცნიერო-ტექნიკური და სხვა სახის თანამშრომლობის საკითხები, თუ ცნობების გამჟღავნებამ შეიძლება ზიანი მიაყენოს საქართველოს ინტერესებს;

მაგალითად, საქართველოს მთავრობა სხვა სახელმწიფოსთან პარტნიორობით გეგმავს სპეციალური პროექტის განხორციელებას, რომლის ფარგლებშიც იგეგმება კიბერ უსაფრთხოების სტრატეგიის შემუშავება და შემდგომ მათი დანერგვა. ხელშეკრულების დეტალების გამჟღავნებამ კი შესაძლებელია ჩაშალოს პროექტის წარმატებით განხორციელება და ზიანი მიაყენოს ქვეყნის ინტერესებს. (8. გვ 33)

დაზვერვის, სახელმწიფო უშიშროებისა და მართლწესრიგის დაცვის სფეროში:

ა) სადაზვერვო, კონტრსადაზვერვო და ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის გეგმების, ორგანიზების, მატერიალურ-ტექნიკური უზრუნველყოფის საშუალებების, ფორმების, მეთოდებისა და შედეგების, აგრეთვე კონკრეტული პროგრამების დაფინანსების შესახებ ინფორმაცია; იმ პირთა თაობაზე, რომლებიც ზემოაღნიშნულ სფეროებში კონფიდენციალურ საფუძველზე თანამშრომლობენ ან ადრე თანამშრომლობდნენ საქართველოს შესაბამის ორგანოებთან;

მაგალითად, ქართული მხარე 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ აწარმოებს სადაზვერვო საქმიანობას ოკუპირებულ ტერიტორიებზე. თუ ამ საქმიანობის გეგმა და მეთოდები ყველასთვის გახდება ცნობილი, აღნიშნული საქმიანობა ყოველგვარ აზრს დაკარგავს.

ბ) "სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახურის შესახებ" საქართველოს კანონის თანახმად, განსაზღვრული სახელმწიფოს უმაღლეს თანამდებობის პირების და ადმინისტრაციულ შენობებისა და სამთავრობო რეზიდენციების დაცვის რეჟიმი;

მაგალითად, საქართველოს პრეზიდენტის დაცვის რეჟიმის შესახებ ინფორმაცია, თუ რამდენჯერ იცვლება პოსტზე დაცვის თითოეული თანამშრომელი, ან პრეზიდენტის კორტეჟის მარშრუტი თუ სხვ.

გ) სამთავრობო და სპეციალური კავშირგაბმულობის სისტემა;

მაგალითად, სპეციალური კავშირგაბმულობის სისტემის ტექნიკური პარამეტრების შესახებ ინფორმაცია.

დ) სახელმწიფო შიფრების დამუშავებისა და გამოყენების, კრიპტოგრაფიის სფეროში სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის შესახებ ინფორმაცია;

მაგალითად, ინფორმაცია სახელმწიფო კრიპტოგრაფიული კვლევების შედეგების შესახებ. (8. გვ 33)

3.5. აღმასრულებელი პრივილეგია

სტაკ-ის 29-ე მუხლი - აღმასრულებელი პრივილეგია

თანამდებობის პირის მიერ გადანყვეტილებათა მომზადების პროცესში მონაწილე სხვა საჯარო მოსამსახურეთა (გარდა სახელმწიფო პოლიტიკური თანამდებობის პირებისა) ვინაობა დაცულია გამხელისაგან აღმასრულებელი პრივილეგიით.

იმ შემთხვევაში, თუ საჯარო დაწესებულებაში კონკრეტულ საკითხზე მიმდინარეობს მსჯელობა, გადანყვეტილების გამოქვეყნების შემდეგ მასში მონაწილე პირთა ვინაობა ყოველთვის არ ხდება საჯარო. ასეთი ინფორმაციის მესამე პირის მიერ მოთხოვნის შემთხვევაში (იგულისხმება მაიდენტიფიცირებელი მონაცემების მოთხოვნა), საჯარო დაწესებულება ვალდებულია გაასაიდუმლოოს იგი. გამონაკლისია შემთხვევა, როდესაც გადანყვეტილების მომზადებაში მონაწილეობა მიიღო უშუალოდ თანამდებობის პირმა. (7. გვ 122)

მაგალითად, საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამინისტროში მიმდინარეობდა მსჯელობა, თბილისში 2015 წლის ახალგაზრდული ოლიმპიადის ჩატარების თაობაზე. გადანყვეტილების გამოტანის შემდეგ, ეს დოკუმენტი გასაჯაროებულ იქნა. დოკუმენტში ფიგურირებს მხოლოდ მინისტრის სახელი, ვინაიდან სხვა მონაწილეები არ იყვნენ თანამდებობის პირები. (8. გვ 34)

თავი 4. საჯარო რეესტრი

სზაკ-ის 35-ე მუხლი - საჯარო რეესტრი

საჯარო დანესებულება ვალდებულია შეიტანოს ამ დანესებულებაში არსებული საჯარო ინფორმაცია საჯარო რეესტრში. საჯარო რეესტრში შეტანილი უნდა იქნეს საჯარო ინფორმაციაზე მითითება მისი მიღებიდან, შექმნიდან, დამუშავებიდან ან გამოცემიდან 2 დღის ვადაში საჯარო ინფორმაციის დასახელების, მიღების, შექმნის, დამუშავების, გამოცემის თარიღის, იმ ფიზიკური ან იურიდიული პირის, საჯარო მოსამსახურის, საჯარო დანესებულების დასახელების მითითებით, რომლისგანაც შემოვიდა ან/და რომელსაც გაეგზავნა ეს ინფორმაცია. (5. გვ 32)

საჯარო დანესებულებაში არსებული ყველა სახის ინფორმაცია აღირიცხება საჯარო რეესტრში, რომელსაც, როგორც წესი, კანცელარია აწარმოებს. მის დანიშნულებას საჯარო ინფორმაციის დამუშავება-შენახვა წარმოადგენს. დანესებულებებში საჯარო რეესტრი შესაძლებელია სხვადასხვა სახის იყოს. (6. გვ 65)

მაგალითად, ცალკე ჟურნალში ხდებოდეს მხოლოდ ფინანსური სახის დოკუმენტაციის აღწერა, ან მიმდინარეობდეს მიღებული და გასული წერილების აღწერა თუ სხვა.

არსებული პრაქტიკიდან ჩანს, რომ ხშირ შემთხვევაში ადმინისტრაციულ ორგანოებს არ ესმით საჯარო რეესტრის მნიშვნელობა. ნაწილს მიაჩნია, რომ საჯარო რეესტრი წარმოადგენს საჯარო ინფორმაციის გაცემის ანგარიშებს, ხოლო ნაწილი საჯარო რეესტრს საერთოდ არ აწარმოებს. ამ კონტექსტში განსაკუთრებით საინტერესოა საქართველოს საერთო სასამართლოების მიერ დამკვიდრებული პრაქტიკა, რომლის მიხედვითაც საჯარო დანესებულებაში არსებული მხოლოდ ის ინფორმაციაა ყველასთვის ხელმისაწვდომი, რომელიც დანესებულების მიერ საჯარო რეესტრში სავალდებულო სახითაა შეტანილი, ხოლო ის მონაცემები, რომელიც

ადმინისტრაციულმა ორგანომ არ შეიტანა საჯარო რეესტრში, არ ექვემდებარება გაცემას. (3. გვ 64)

რა სახის მონაცემები უნდა იქნეს შეტანილი საჯარო რეესტრში? დღევანდელი სასამართლო პრაქტიკა ამ კითხვას შემდეგ პასუხს სცემს: ”ადმინისტრაციულ ორგანოს უფლება აქვს, მის მიერ წარმოებულ მონაცემთა ბაზაში, რეესტრში, ინფორმაციულ სისტემასა და მომსახურების განვითარების პროცესში შეაგროვოს (დაამუშაოს) მხოლოდ ისეთი მონაცემები, რომელიც აუცილებელია შესაბამისი ნორმატიული აქტით გათვალისწინებული ფუნქციის შესასრულებლად, ან მხოლოდ მაშინ, თუ მონაცემების ამგვარი დამუშავება უშუალოდ გათვალისწინებულია ნორმატიული აქტით“ – ამ მუხლის საფუძველზე სასამართლო ე.წ. დაუმუშავებელ ინფორმაციად იმ ინფორმაციას თვლის, რომელიც საჯარო დაწესებულების მიერ საჯარო რეესტრში შეტანილი არაა.

ამ მეტად არასასიამოვნო მაგალითიდან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნის უფლება საერთოდ არ არის ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დაცული და აღნიშნული არგუმენტაციის მოშველიებით. ნებისმიერ ადმინისტრაციულ ორგანოს შეეძლება, ინფორმაციის გაუქმლობა ანალოგიური მიზეზით „ახსნას.“ (8. გვ 39)

1. საჯარო ინფორმაციის გაცემის უზრუნველყოფაზე პასუხისმგებელი პირი.

სზაკ-ის 36-ე მუხლის საფუძველზე, საჯარო დაწესებულება ვალდებულია ჰყავდეს საჯარო ინფორმაციის გაცემის უზრუნველყოფაზე პასუხისმგებელი საჯარო მოსამსახურე, რომლის უშუალო მოვალეობას წარმოადგენს საჯარო ინფორმაციასთან დაკავშირებულ საკითხებზე შესაბამისი რეაგირების მოხდენა. ამასთან ერთად, ამ საჯარო მოხელის საკონტაქტო ინფორმაცია ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველა მოქალაქისთვის. საჯარო მოხელემ აღნიშნული თანამდებობა შეიძლება შეუთავსოს სხვა თანამდებობასაც, რაც უკვე უშუალოდ საჯარო დაწესებულების შიდა რეგულირების სფეროა. (5. გვ 34)

2. საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნა

საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნის ვალდებულება მოთხოვნა წარადგინოს საქართველოს კანონმდებლობის საფუძველზე მინიჭებული უფლებამოსილებით.

მაგალითად, თუ საჯარო ინფორმაციას ითხოვს იურიდიული პირი, აუცილებელია, რომ განცხადებას ხელს აწერდეს ამავე დანესებულების ის თანამშრომელი, რომელიც იურიდიულ პირს მესამე პირებთან ურთიერთობაში წარმოადგენს. (8. გვ 40)

ა) განცხადების წარდგენა საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნის შესახებ

„საჯარო ინფორმაციის მისაღებად პირი წარადგენს წერილობით განცხადებას“. საქართველოს კანონმდებლობით არ არის განსაზღვრული წერილობითი ფორმის კონკრეტული სახე. მიუხედავად ამისა, განცხადების სწორად ჩამოყალიბებისთვის აუცილებელია სზაკ-ის შესაბამისი მუხლებით გათვალისწინებული მოთხოვნები იქნეს დაცული. განცხადება უნდა იყოს წერილობითი ფორმით და შეიცავდეს:

- ა) იმ ადმინისტრაციული ორგანოს დასახელებას, რომელსაც მიმართავს განმცხადებელი;
- ბ) განმცხადებლის ვინაობასა და მისამართს;
- გ) მოთხოვნას;
- დ) განცხადების წარდგენის თარიღსა და განმცხადებლის ხელმოწერას;
- ე) განცხადებაზე დართული საბუთების ნუსხას, მათი არსებობის შემთხვევაში. (8. გვ 40)

ბ) საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნის შინაარსი

ნებისმიერ იურიდიულ და ფიზიკურ პირს უფლება აქვს მოითხოვოს ნებისმიერი სახის საჯარო ინფორმაცია. მაგალითად, ოპერატიულ - სამძებრო საქმიანობასთან დაკავშირებული ავტომატური სახელმწიფო ნომრების ჩამონათვალი წარმოადგენს საიდუმლო ინფორმაციას და საჯარო დანესებულებას მისი გასაჯაროება კანონით ეკრძალება. ეს არ გამოირიცხავს დაინტერესებული მოქალაქის უფლებას, მოითხოვოს აღნიშნული ინფორმაცია. ამ შემთხვევაში უკვე საჯარო დანესებულებას ეკისრება ვალდებულება, რომ შეზღუდოს ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა, თუ მოთხოვნა ეხება ოფიციალურ დოკუმენტებს, რომლებიც შეიცავენ პირად, სახელმწიფო ან კომერციულ საიდუმლოებას.

მოქალაქეს შესაძლებელია აინტერესებდეს ინფორმაცია საჯარო დანესებულების მიერ გაწეული სხვადასხვა ხარჯების შესახებ. მაგალითად, კონკრეტულ კულტურულ ღონისძიებაზე გაწეული ხარჯი, ან ინფორმაცია საჯარო დანესებულების

თანამშრომელთა მიერ გარკვეული მომსახურებისთვის დახარჯული თანხების შესახებ. განვიხილოთ კონკრეტული მაგალითები:

ჩვენ შეგვიძლია მოვითხოვოთ თანამდებობის პირთა, ტელეფონით სარგებლობასთან დაკავშირებული ხარჯები. მაგალითად, გამგებლის მიერ მობილური ტელეფონით საუბრისთვის გაწეული ხარჯები, რომელიც წარმოადგენს საჯარო ინფორმაციას.

ჩვენ შეგვიძლია მოვითხოვოთ როგორც ავტომანქანის სარგებლობისთვის გაწეული სანჯავის ხარჯები, ასევე ავტომანქანის მომსახურებაზე (შეკეთება თუ სხვ.) დახარჯული თანხების შესახებ ინფორმაცია, ან თანამდებობის პირებზე ავტომანქანების პერსონალური გადანაწილების შესახებ მონაცემები.

ჩვენ შეგვიძლია მოვითხოვოთ საჯარო დაწესებულების ბიუჯეტით დაფინანსებული, როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე ქვეყნის გარეთ გაწეული სამივლინებო ხარჯების შესახებ ინფორმაცია, ხოლო ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია უზრუნველყოს ამ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა.

ჩვენ შეგვიძლია მოვითხოვოთ ნებისმიერი ინფორმაცია, რომელიც არ წარმოადგენს საიდუმლოებას. საჯარო ინფორმაციის გამოთხოვა შეიძლება ნებისმიერ საკითხზე, თუ მას ახორციელებს ადმინისტრაციული ორგანო. მაგალითად, საქართველოს მოქალაქეობის მინიჭების თაობაზე საჯარო ინფორმაცია (საერთო სტატისტიკური მონაცემები), პირველ კლასელთა კომპიუტერებისთვის სახელმწიფოს მიერ გაღებული თანხების ოდენობა, ერთიანი ეროვნული გამოცდების ჩატარებისთვის გაწეული ხარჯები, შენობების სარესტავრაციო ხარჯები, საქართველოს პრეზიდენტის ოფიციალური ვიზიტების შესახებ ინფორმაცია და სხვა. (8. გვ 43-44)

გ) საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნის სწორად ჩამოყალიბება

საჯარო ინფორმაციის მიღებისათვის აუცილებელია კონკრეტული მოთხოვნის სწორად ჩამოყალიბება. მაგალითად, თუ პირს განცხადებაში უწერია, რომ მას სურს მიიღოს საჯარო ინფორმაცია საჯარო დაწესებულების ხარჯის თაობაზე, ადმინისტრაციული ორგანო იქნება ფიზიკურად შესაძლებლობას მოკლებული, გასცეს შესაბამისი საჯარო ინფორმაცია, ვინაიდან სახეზე არ იქნება წარმოდგენილი

დაკონკრეტება, თუ რეალურად რა სახის საჯარო ინფორმაციის მიღება სურს პირს. ამიტომაც, აუცილებელია, რომ საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნა გამართულად იქნეს ჩამოყალიბებული და დაკონკრეტებული. (8. გვ 45)

დ) საჯარო ინფორმაციის ფორმის არჩევის უფლება

საჯარო ინფორმაციის მიღების ფორმის არჩევა შეუძლია თავად საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნს. (7. გვ 115) საჯარო ინფორმაცია შეიძლება იყოს სხვადასხვა. საჯარო ინფორმაციის გაცემის ფორმის არჩევა არ უნდა მოხდეს საჯარო დაწესებულების მიერ, რაც სამწუხაროდ, არსებული პრაქტიკიდან გამომდინარე ხშირი შემთხვევაა. კიდევ უფრო შემაშფოთებელია ის ფაქტი, რომ სასამართლოც კი ხშირად, ამგვარ უფლებამოსილებას, თვითონ ადმინისტრაციულ ორგანოს ანიჭებს. (5. გვ 35)

ე) საჯარო ინფორმაციის მიღების მიზანი

საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნი არ არის ვალდებული საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნისას უთითებდეს მის მოტივსა და მიზანს. (1. გვ 266) საჯარო ინფორმაციის გამოთხოვნა შესაძლებელია სხვადასხვა მიზნით. მაგალითად, სამეცნიერო კვლევისთვის, სტატისტიკისთვის, ჟურნალისტური გამოძიების ჩასატარებლად ან უბრალოდ ცნობისმოყვარეობის დასაკმაყოფილებლად. სამართალწარმოებისთვის მნიშვნელოვანია არა გამოვლენილი ნების საფუძველი, არამედ საჯარო დაწესებულების ვალდებულება გასცეს ინფორმაცია, მოთხოვნის მოტივის მიუხედავად. (8. გვ 46)

თავი 5. საჯარო ინფორმაციის გაცემა

სამართლიან და დემოკრატიულ სახელმწიფოში საჯარო ინფორმაციის გაცემა სახელმწიფოს მიერ უმაღლეს ხარისხში უნდა იყოს აყვანილი. ინფორმაციის თავისუფლების მომანსრიგებელი სამართლის ნორმების უპირველესი დანიშნულება სწორედ საჯარო დაწესებულების დავალდებულებაა, გასცეს შესაბამისი დოკუმენტები.(1. გვ 266)

1. საჯარო ინფორმაციის გაცემის ვადები

სზაკ-ის მე-40 მუხლის თანახმად, საჯარო ინფორმაციის გაცემა უნდა მოხდეს დაუყოვნებლივ ან არაუგვიანეს 10 დღისა. როდესაც ვსაუბრობთ ტერმინზე - საჯარო ინფორმაციის დაუყოვნებლივ გაცემა, საჯარო ინფორმაციის დაუყოვნებლივ გაცემა იმავე დღეს ან განცხადების რეგისტრაციიდან არა უგვიანეს მეორე დღეს გულისხმობს.(5. გვ 38)

მაგალითად, პირმა 2018 წლის 10 ნოემბერს საჯარო დაწესებულებაში ფოსტით გააგზავნა წერილი და მოითხოვა საჯარო ინფორმაცია. საჯარო დაწესებულებაში აღნიშნული განცხადება დარეგისტრირდა 14 ნოემბერს. 15 ნოემბერს საჯარო დაწესებულებამ გამოაგზავნა პასუხი, რომელიც საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნს 18 ნოემბერს ჩაბარდა. ამ შემთხვევაში სახეზეა ვადების დაცვა. (8. გვ 46)

სზაკ-ის მე-40 მუხლი - მუხლი 40. საჯარო ინფორმაციის გაცემა

1. საჯარო დაწესებულება ვალდებულია გასცეს საჯარო ინფორმაცია დაუყოვნებლივ ან არა უგვიანეს 10 დღისა, თუ საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნაზე პასუხის გაცემა მოითხოვს:

ა) სხვა დასახლებულ პუნქტში არსებული მისი სტრუქტურული ქვედანაყოფიდან ან სხვა საჯარო დაწესებულებიდან ინფორმაციის მოძიებასა და დამუშავებას;

ბ) მნიშვნელოვანი მოცულობის ერთმანეთთან დაუკავშირებელი ცალკეული დოკუმენტების მოძიებასა და დამუშავებას; გ) სხვა დასახლებულ პუნქტში არსებულ მის სტრუქტურულ ქვედანაყოფთან ან სხვა საჯარო დაწესებულებასთან კონსულტაციას.

2. თუ საჯარო ინფორმაციის გაცემისათვის საჭიროა 10-დღიანი ვადა, საჯარო დაწესებულება ვალდებულია მოთხოვნისთანავე აცნობოს ამის შესახებ განმცხადებელს.

2. უარი საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, საჯარო ინფორმაციის გაცემა დაუშვებელია, თუ იგი საიდუმლო მონაცემებს შეიცავს. თუმცა, საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უარი აუცილებლად უნდა იყოს დასაბუთებული, სხვა შემთხვევაში სახეზე იქნება სამართლებრივ საფუძველს მოკლებული პასუხი. საჯარო დაწესებულება ვალდებულია საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის შემთხვევაში დაიცვას საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული ვადები. (8. გვ 49-50)

3. ვადები საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უარის შემთხვევაში

სზაკ-ის 41-ე მუხლის თანახმად, საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უარი პირს დაუყოვნებლივ უნდა ეცნობოს. კანონმდებელი სიტყვაში - დაუყოვნებლივ, გულისხმობს გონივრულ ვადებს, რომელიც სამ სამუშაო დღეს არ უნდა აღემატებოდეს. ამგვარი ვარაუდის საფუძველია ამავე მუხლის მეორე ნაწილში არსებული განმარტება, რომლის მიხედვითაც, საჯარო დაწესებულება საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის მომენტიდან სამ დღეში განუმარტავს პირს თავის უფლებებსა და გასაჩივრების წესს.

მაგალითად, თუ პირი ითხოვს ადმინისტრაციული ორგანოსგან საჯარო ინფორმაციას, რომელიც მოიცავს სახელმწიფო საიდუმლოებას. აღნიშნულის საფუძველზე ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია უარი უთხრას საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნს ინფორმაციის გაცემაზე. გარდა ამისა, ადმინისტრაციულმა

ორგანომ აუცილებლად უნდა აუხსნას პირს გასაჩივრების რა შესაძლებლობა აქვს მას ამ შემთხვევაში. (8. გვ 50)

142 სბაკ-ის 41-ე მუხლი - საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმა

1. საჯარო დაწესებულების უარი საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე განმცხადებელს უნდა ეცნობოს დაუყოვნებლივ.
2. საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის შემთხვევაში საჯარო დაწესებულება ვალდებულია გადაწყვეტილების მიღებიდან 3 დღის ვადაში პირს წერილობით განუმარტოს მისი უფლებები და გასაჩივრების წესი, ასევე მიუთითოს ის სტრუქტურული ქვედანაყოფი ან საჯარო დაწესებულება, რომელთანაც წარმოებდა კონსულტაცია ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის გადაწყვეტილების მიღებისას.

4. უარის თქმის დაუშვებლობა

საქართველოს კანონმდებლობა აწესებს ინფორმაციის იმ სახეებს, რომელთა გასაჯაროებაც დაუშვებელია. ამავე დროს, საქართველოს კანონმდებლობა საზღვრავს მონაცემთა იმ კატეგორიასაც, რომელთა გასაიდუმლოებაც დაუშვებელია და რომელიც საჯარო ინფორმაციის ნებისმიერმა მომთხოვნმა აუცილებლად უნდა მიიღოს.

კერძოდ, საჯარო დაწესებულებას არ აქვს უფლება გაასაიდუმლოოს ინფორმაცია, თუ იგი ეხება შემდეგ მონაცემებს:

- (ა) ინფორმაცია გარემოს შესახებ, აგრეთვე მონაცემები იმ საშიშროების თაობაზე, რომელიც ემუქრება პირის სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას;
- (ბ) საჯარო დაწესებულების ძირითადი პრინციპები და მიმართულებები;
- (გ) საჯარო დაწესებულების სტრუქტურის აღწერა, მოსამსახურეთა ფუნქციების განსაზღვრისა და განაწილების, აგრეთვე გადაწყვეტილებათა მიღების წესი;
- (დ) იმ საჯარო მოსამსახურეთა ვინაობა და სამსახურეობრივი მისამართი, რომელთაც უკავიათ თანამდებობა ან ევალუბათ საჯარო ინფორმაციის გასაიდუმლოება ან საზოგადოებასთან ურთიერთობა და მოქალაქეთათვის ინფორმაციის მინოდება;
- (ე) კოლეგიურ საჯარო დაწესებულებაში გადაწყვეტილების მისაღებად გამართული ღია კენჭისყრის შედეგები;

- (ვ) არჩევით თანამდებობაზე პირის არჩევასთან დაკავშირებული ყველა ინფორმაცია; მაგალითად, თბილისის მერის საარჩევნო შტაბის მიერ განეული ხარჯები და ღონისძიებების ჩამონათვალი.
- (ზ) საჯარო დაწესებულების საქმიანობის შესახებ აუდიტორული დასკვნებისა და რევიზიების შედეგები, აგრეთვე სასამართლოს მასალები იმ საქმეებზე, რომელშიც საჯარო დაწესებულება მხარეს წარმოადგენს;
- (თ) საჯარო დაწესებულების გამგებლობაში არსებული საჯარო მონაცემთა ბაზის სახელწოდება და ადგილსამყოფელი, აგრეთვე საჯარო მონაცემთა ბაზაზე პასუხისმგებელი პირის ვინაობა და სამსახურებრივი მისამართი;
- (ი) საჯარო დაწესებულების მიერ მონაცემთა შეგროვების, დამუშავების, შენახვისა და გავრცელების მიზნები, გამოყენების სფეროები და სამართლებრივი საფუძველი;
- (კ) საჯარო მონაცემთა ბაზაში მისი პერსონალური მონაცემების არსებობა ან არარსებობა, აგრეთვე მათი გაცნობის წესი, მათ შორის, იმ პროცედურისა, რომლითაც მოხდება პირის იდენტიფიკაცია, თუ პირმა (მისმა წარმომადგენელმა) შეიტანა მოთხოვნა თავის შესახებ მონაცემების გაცნობის ან მათში ცვლილების;
- (ლ) იმ პირთა კატეგორია, რომელთაც კანონით უფლება აქვთ გაეცნონ საჯარო მონაცემთა ბაზაში არსებულ პერსონალურ მონაცემებს;
- (მ) საჯარო მონაცემთა ბაზაში არსებულ მონაცემთა შემადგენლობა, წყაროები და იმ პირთა კატეგორია, რომელთა შესახებ გროვდება, მუშავდება და ინახება ინფორმაცია;
- (ნ) თანამდებობის პირების შესახებ არსებული ინფორმაცია;
- (ო) ყველა სხვა ინფორმაცია, რომელიც კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში და დადგენილი წესით არ არის მიჩნეული სახელმწიფო, კომერციულ ან პირად საიდუმლოებად;

ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია მოთხოვნის შემთხვევაში დაუყოვნებლივ გასცეს ყველა ის ინფორმაცია, რომელიც არ შეიცავს საიდუმლო მონაცემებს. (8. გვ 51-53)

5. საჯარო ინფორმაციის გაცემის სახეები

საჯარო ინფორმაციის მიღება ნებისმიერი ადამიანის უფლებაა, ხოლო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა სახელმწიფოს ვალდებულებას წარმოადგენს. თავის მხრივ, საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნისას მნიშვნელოვანია, განისაზღვროს მისი მიღების საშუალებებიც. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია საჯარო ინფორმაციის გაცემა რამდენიმე ძირითად სახედ დაიყოს:

- ა) სრულყოფილად გაცემული საჯარო ინფორმაცია.
- ბ) არასრულყოფილად გაცემული საჯარო ინფორმაცია.
- გ) სამართლებრივი საფუძვლის არმქონე უარი საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე.
- დ) უმოქმედობა/იგნორირება. (8. გვ 54-55)

ა) სრულყოფილად გაცემული საჯარო ინფორმაცია

საჯარო ინფორმაციის გაცემის ეს სახე საქართველოს კანონმდებლობის საფუძველზე საჯარო დაწესებულების მიერ კანონის ნორმათა დაცვით, აბსოლუტურად ყველა საკითხზე გაცემულ პასუხს წარმოადგენს. ერთი მხრივ, შესაძლებელია აღნიშნული შემთხვევა სუბიექტური კუთხით იქნეს განხილული, მაგრამ ამომწურავად გაცემული საჯარო ინფორმაცია მხოლოდ მაშინ იქნება სახეზე, თუ პასუხი მოთხოვნის ყველა დეტალს დააკმაყოფილებს. (8. გვ 55)

ბ) არასრულყოფილად გაცემული საჯარო ინფორმაცია

საჯარო ინფორმაციის გაცემის აღნიშნული სახე ადმინისტრაციული ორგანოს ისეთ ქმედებას გულისხმობს, რომლის დროსაც ეს უკანასკნელი საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ქცევის წესს არღვევს და საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნზე არ გასცემს ამომწურავ პასუხს.

პრაქტიკაში ამგვარი შემთხვევა საკმაოდ ხშირი ხასიათისაა, რომელთაგან ყველაზე გავრცელებულ მაგალითს საჯარო დაწესებულების მიერ შესაბამის ინტერნეტბმულებზე გადამისამართება წარმოადგენს. იმის გათვალისწინებით, რომ საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნს გააჩნია საჯარო ინფორმაციის მიღების ფორმის არჩევის უფლება, თუ მან ინფორმაცია მატერიალური სახით მოითხოვა, ადმინისტრაციულმა ორგანომ აუცილებლად მატერიალური სახით უნდა გასცეს ინფორმაცია.

აბსოლუტურად განსხვავებულ დათქმას აკეთებს ქართული სასამართლო პრაქტიკა, რომელიც მიიჩნევს, რომ ვებ-გვერდზე განთავსებული საჯარო ინფორმაცია, შეიძლება უკვე გაცემული ინფორმაციის სახედ ჩაითვალოს.

პრაქტიკაში, არასრულყოფილად გაცემული საჯარო ინფორმაცია სახეზე არ იქნებოდა, საჯარო დაწესებულებები ჯეროვნად რომ ასრულებდნენ საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ უფლებამოსილებებს/ვალდებულებებს.

არა სრულყოფილად უნდა ჩაითვალოს პასუხი იმ შემთხვევაშიც, როდესაც საჯარო დაწესებულება მოთხოვნილი საჯარო ინფორმაციის მხოლოდ ნაწილს გასცემს. მაგალითად, როდესაც პირი ითხოვს საქსტატიდან საქართველოს მასშტაბით 2008, 2009, 2010, 2011 და 2012 წწ. დაბადებულთა საერთო რაოდენობას, თუ საჯარო დაწესებულებამ მხოლოდ 2008 წლის მონაცემები გასცა, მიწოდებული ინფორმაცია არასრულყოფილი იქნება. (8. გვ 55-56)

გ) სამართლებრივი საფუძვლის არმქონე უარი საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე

ზოგადად უარი საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე აუცილებლად უნდა იყოს დასაბუთებული ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ.

მაგალითად, თუ პირი ითხოვს საქართველოს თავდაცვის სამინისტროდან შეიარაღების შესყიდვასთან დაკავშირებულ ინფორმაციას და თუ მოთხოვნილი ინფორმაცია საიდუმლოების შემცველია, სამინისტრო უფლებამოსილია არ გასცეს იგი. მიუხედავად ამისა, მან პირს უნდა მიაწოდოს გასაიდუმლოებული მონაცემებისთვის მინიჭებული გრიფის ნომერი. ამგვარი პასუხი წარმოადგენს სრულყოფილად გაცემულ საჯარო ინფორმაციას. (8. გვ 56)

დ) იგნორირება

საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნის რეაგირების გარეშე დატოვების შემთხვევაში სახეზეა საჯარო დაწესებულების უმოქმედობა, რომლითაც იგი საქართველოს კანონმდებლობას არღვევს და ქმედების განხორციელებისგან თავს იკავებს. საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნი რჩება გაურკვეველობაში, როცა ადმინისტრაციული ორგანო უარს აცხადებს საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე, თუ ჯერ არ აქვს იგი მიღებული წარმოებაში.

მაგალითად, საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნმა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს მიმართა საჯარო ინფორმაცია მოთხოვნის წერილით. დაწესებულებამ საერთოდ არ გასცა პასუხი ამ მოთხოვნას. მან არც ის დააფიქსირა, რომ თავი შეიკავა საჯარო ინფორმაციის გაცემისგან და არც უარი აცნობა საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნს. (8. გვ 61)

ე) საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებელი

საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა გულისხმობს საჯარო ინფორმაციის ასლების ხელმისაწვდომობას. დაუშვებელია დაწესდეს რაიმე სახის საფასური საჯარო ინფორმაციის გაცემისათვის, გარდა „საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი მოსაკრებლისა. საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებელი არის სავალდებულო გადასახდელი საქართველოს ბიუჯეტში, რომელსაც იხდის საჯარო ინფორმაციის მიღებით დაინტერესებული პირი შესაბამისი ორგანოს მიერ ასლის გადაღებისათვის.

რას გულისხმობს საჯარო ინფორმაციის ასლის გააღება?

საჯარო ინფორმაციის ასლის გააღება არის საჯარო ინფორმაციის დედნიდან ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით, ადმინისტრაციული წარმოების განხორციელების გარეშე ინფორმაციის ზუსტად გადატანა (ჩაწერა, გადაღება) ინფორმაციის მატარებელზე (ფურცელი, კომპაქტური დისკი, დისკეტა, აუდიო- და ვიდეოკასეტა).

როგორია საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის ოდენობა?

„საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის შესახებ“ საქართველოს კანონი ადგენს საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის ოდენობას. საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებელი შეადგენს:

- ა) A4 და A5 ფორმატის ქაღალდის ქსეროასლი – ერთი გვერდი – 0,05 ლარს;
- ბ) ლაზერულ პრინტერზე ამობეჭდვა – ერთი გვერდი – 0,10 ლარს;
- გ) კომპაქტურ დისკზე ინფორმაციის ჩაწერა – 1 დისკი – 2,65 ლარს;
- დ) დისკეტაზე ინფორმაციის ჩაწერა – 1 დისკეტა – 1,3 ლარს;

ე) ინფორმაციის ჩაწერა ინფორმაციის მომთხოვნის ვიდეოკასეტაზე – 1 საათი – 2,75 ლარს;

ვ) ინფორმაციის ჩაწერა ინფორმაციის მომთხოვნის აუდიოკასეტაზე – 1 საათი – 0,50 ლარს.

„საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის შესახებ“ საქართველოს კანონი ითვალისწინებს საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის გადახდისაგან გათავისუფლების საფუძვლებს:

ა) ინფორმაციის მომთხოვნის დისკეტაზე ან კომპაქტურ დისკზე ინფორმაციის ჩაწერა;

ბ) საჯარო ინფორმაციის ელექტრონული ფოსტით გაგზავნა;

გ) ფიზიკური პირებისათვის საჯარო დაწესებულებაში მათზე არსებული პერსონალური მონაცემების ასლის გადაღება.

როგორია საჯარო ინფორმაციის გადაღების მოსაკრებლის გადახდის წესი?

„საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის შესახებ“ საქართველოს კანონი ადგენს საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის გადახდის წესს, რომლის თანახმადაც საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებელი გადაიხდება საჯარო დაწესებულების სალაროში ან/და საბანკო დაწესებულების მეშვეობით, როგორც ნაღდი, ისე უნაღდო ანგარიშსწორებით, საჯარო დაწესებულების მიერ განსაზღვრული წესით. ამასთანავე, საჯარო დაწესებულება უფლებამოსილია განსაზღვროს წლის განმავლობაში მოსაკრებლის გადახდის გარეშე გამოსათხოვი საჯარო ინფორმაციის მინიმალური ოდენობა.

გამოთხოვილი საჯარო ინფორმაციის ასლი გაიცემა დაინტერესებული პირის მიერ საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის გადახდის დამადასტურებელი ქვითრის წარდგენის შემდეგ. (9. გვ 46-48)

თავი 6. ზიანის ანაზღაურება

სახელმწიფო ფლობს თქვენს შესახებ (თქვენ არ წარმოადგენთ თანამდებობის პირს) პერსონალური მონაცემების შემცველ ინფორმაციას და ნებისმიერ საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნზე გასცემს მას თქვენგან დაუკითხავად. თქვენ თვლით, რომ ილახება თქვენი უფლებები, ვინაიდან საჯარო დანესებულება საკუთარი სურვილისამებრ იყენებს თქვენს პირად მონაცემებს, რაც კანონის პირდაპირი

დარღვევაა. თქვენ გაქვთ უფლება მოითხოვოთ მიყენებული ზიანის ანაზღაურება, იქნება ის ქონებრივი თუ არაქონებრივი სახის. (5. გვ 60)

ქონებრივი და არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება

ნებისმიერ პირს, რომელსაც არ მიენოდა საჯარო ინფორმაცია, უფლება აქვს, მოითხოვოს ზიანის ანაზღაურება. საქართველოს კანონმდებლობა ამგვარი შესაძლებლობის რამდენიმე სახეს იცნობს. კერძოდ, შესაძლებელია ზიანის ანაზღაურებაზე მოთხოვნის დაყენება:

ა) საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის, კოლეგიური საჯარო დაწესებულების სხდომის სრული ან ნაწილობრივი დახურვის, აგრეთვე, საჯარო ინფორმაციის გასაიდუმლოებისას;

მაგალითად, პირი ითხოვს საჯარო ინფორმაციას ბიუჯეტის ბალანსის ასიგნებების ხარჯვის შესახებ. საჯარო დაწესებულება ამ ინფორმაციას ასაიდუმლოებს და მას სახელმწიფო საიდუმლოების შემცველ მონაცემებად მიიჩნევს. თუ პირი ჩათვლის, რომ ამ ინფორმაციის არ მიწოდებით დაირღვა მისი, როგორც საქართველოს მოქალაქის უფლებები, იგი უფლებამოსილია მოითხოვოს მიყენებული ზიანის ანაზღაურება.

ბ) არასწორი საჯარო ინფორმაციის შექმნისა და დამუშავებისათვის;

მაგალითად, პირის შესახებ საჯარო რეესტრში შეტანილი იქნა არასწორი ინფორმაცია, რომლითაც ამ პირს მიადგა არაქონებრივი ზიანი, შეილახა მისი პატივი, ღირსება თუ საქმიანი რეპუტაცია. მას აქვს ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნით კონკრეტული განცხადების დაყენების უფლება.

გ) პერსონალური მონაცემების უკანონო შეგროვების, დამუშავების, შენახვისა და გავრცელებისას, აგრეთვე, მათი სხვა პირისა ან საჯარო დაწესებულებისათვის უკანონოდ გადაცემისას;

მაგალითად, საჯარო დაწესებულებას აქვს სასაღილო. ამ სასაღილოში მომუშავე პირები წარმოადგენენ ხელშეკრულების საფუძველზე დასაქმებულ თანამშრომლებს, რომლებზეც არ ვრცელდება სზაკ - ის 44- ე მუხლი. თუ დაწესებულებამ ამ პირთა თანხმობის გარეშე გაავრცელა მათი პერსონალური მონაცემები, მაშინ დაირღვევა

პერსონალური მონაცემების გასაიდუმლოების წესი . ამ შემთხვევაშიც, თუ პირი ჩათვლის, რომ მას მიაღება ზიანი, ის უფლებამოსილია მოითხოვოს ზიანის ანაზღაურება. დ) საჯარო დაწესებულების ან საჯარო მოსამსახურის მიერ სზაკ-ის მესამე თავის სხვა მოთხოვნათა დარღვევისას.

მაგალითად, პირს სურს მიიღოს კონკრეტული საჯარო ინფორმაცია. საჯარო დაწესებულება კი არღვევს კანონით დადგენილ ვალდებულებას და ინფორმაციას გასცემს სამი თვის დაგვიანებით. თუ პირი ჩათვლის, რომ ვადის გადაცილებით დაირღვა მისი უფლება, მას წარმოეშობა უფლებამოსილება, მოითხოვოს ზიანის ანაზღაურება.

აღსანიშნავია, რომ თითოეული ზემოთ მოყვანილი მაგალითის შემთხვევაში, ზიანის ანაზღაურების თაობაზე მტკიცების ტვირთი ეკისრება საჯარო დაწესებულებას . (8. გვ 62-63)

თავი 7. სამართლებრივი შედეგი საჯარო ინფორმაციის არ გაცემის შემთხვევაში.

საქართველოში საჯარო დაწესებულებები საჯარო ინფორმაციას ხშირად არ გასცემენ. ასეთ შემთხვევაში კი საჯარო ინფორმაციის მიღების ერთადერთ ფორმას

საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული გასაჩივრების უფლება წარმოადგენს.

მაგალითად, პირმა მოითხოვა საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსგან ინფორმაცია მინისტრის მოადგილის სამივლინებო ხარჯების შესახებ. იმ შემთხვევაში, თუ დაწესებულება არ გასცემს სასურველ ინფორმაციას (ან გასცემს, მაგრამ არა სრულყოფილი სახით), საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნს შესაძლებლობა ეძლევა, გაასაჩივროს იგი დადგენილი წესით. გასაჩივრების უფლებას საქართველოს კანონმდებლობა ორ ნაწილად ჰყოფს: ადმინისტრაციული საჩივრისა და სარჩელის შეტანის შესაძლებლობის სახით. (8. გვ 65)

1. ადმინისტრაციული საჩივარი

ადმინისტრაციული საჩივარი სასამართლოში სარჩელის წარდგენის ერთგვარი წინაპირობაა. ადმინისტრაციული საჩივრის შეტანის ვადას ერთი თვე წარმოადგენს. ადმინისტრაციული საჩივარი იმ შემთხვევაში შეიტანება პირის მიერ, თუ იგი თვლის, რომ მისი უფლებები დაირღვა. ადმინისტრაციული საჩივრის განხილვა ხორციელდება მარტივი ადმინისტრაციული წარმოების წესით, ფორმალური წარმოების ზოგიერთი დებულების გამოყენებით. მაგალითად, პირმა მოითხოვა საჯარო ინფორმაცია საჯარო დაწესებულების თანამშრომელთა ანაზღაურებაზე გაცემული თანხების სრული ოდენობის შესახებ . თუ ადმინისტრაციული ორგანო მას არ მიაწვდის შესაბამის პასუხს, მაშინ პირს წარმოეშვება შესაძლებლობა გაასაჩივროს მისი ქმედება (ან უმოქმედობა) ადმინისტრაციული საჩივრით. (1. გვ 314)

სზაკ-ის მეორე მუხლის პირველი ნაწილის „ი“ ქვეპუნქტი - ადმინისტრაციული საჩივარი დაინტერესებული მხარის მიერ უფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოში ამ კოდექსით დადგენილი წესით წარდგენილი წერილობითი მოთხოვნა დარღვეული უფლების აღდგენის მიზნით იმავე ან ქვემდგომი ორგანოს მიერ გამოცემული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადების, შეცვლის ან ახალი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ან ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ისეთი მოქმედების განხორციელების ან ისეთი მოქმედების განხორციელებისაგან

თავის შეკავების შესახებ, რომელიც არ გულისხმობს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას;

ადმინისტრაციულ საჩივარს არ გააჩნია კანონით დადგენილი ფორმა. კანონმდებლობაში მხოლოდ ისაა განსაზღვრული, თუ რა სახის რეკვიზიტებს უნდა შეიცავდეს იგი. (8. გვ 65-66)

სზაკ-ის 181-ე მუხლი - ადმინისტრაციული საჩივრის შინაარსი

1. ადმინისტრაციულ საჩივარში აღნიშნული უნდა იყოს:

ა) ადმინისტრაციული ორგანოს დასახელება, რომელშიც შეიტანება ადმინისტრაციული საჩივარი;

ბ) ადმინისტრაციული საჩივრის წარმდგენი პირის ვინაობა და მისამართი;

გ) იმ ადმინისტრაციული ორგანოს დასახელება, რომლის ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ან მოქმედება საჩივრდება;

დ) გასაჩივრებული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დასახელება;

ე) მოთხოვნა;

ვ) გარემოებანი, რომელთაც ეფუძნება მოთხოვნა;

ზ) ადმინისტრაციულ საჩივარზე დართული საბუთების ნუსხა, თუ საჩივარს რაიმე დოკუმენტი დაერთვის.

2. თუ ადმინისტრაციული საჩივრის წარმდგენ პირს გადაეცა ადმინისტრაციულ სამართლებრივი აქტი, ადმინისტრაციულ საჩივარს დაერთვება მისი ასლი.

2. ადმინისტრაციული საჩივრის შეტანა

ადმინისტრაციული საჩივარი აუცილებლად უნდა იქნეს შეტანილი უფლებამოსილი პირის მიერ, რომელიც შეიძლება იყოს:

- ფიზიკური პირი, რომლის უფლებებიც დაირღვა;
- იურიდიული პირის წარმომადგენელი;
- საჯარო დაწესებულების წარმომადგენელი, თუ საჯარო დაწესებულება თვლის, რომ მისი უფლებები დაირღვა;

- შესაბამისი უფლებამოსილების დამადასტურებელი დოკუმენტის საფუძველზე ფიზიკური პირის წარმომადგენელი;

მაგალითად, ა(ა)იპ - ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტის მიერ შეტანილ ადმინისტრაციულ საჩივარს ხელს აწერს მისი დირექტორი, რომელიც ასევე ინსტიტუტს წარმოადგენს მესამე პირებთან ურთიერთობაში (არის ხელმძღვანელობაზე / წარმომადგენლობაზე უფლებამოსილი პირი).

ადმინისტრაციული საჩივარი შეიძლება შეტანილ იქნეს ორ შემთხვევაში:

ა) თუ ადმინისტრაციული აქტის გამომცემ ორგანოში არსებობს ზემდგომი თანამდებობის პირი;

ბ) თუ არსებობს ადმინისტრაციული აქტის გამომცემი საჯარო დაწესებულების ზემდგომი ადმინისტრაციულ ორგანო (თუ აქტი გამოცემულია ხელმძღვანელი თანამდებობის პირის მიერ);

განვიხილოთ ორივე შემთხვევა:

მაგალითად, სსიპ - ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრის ხელმძღვანელი ხელს აწერს წერილს, რომლითაც საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნს არასრულყოფილად მიეწოდა მოთხოვნილი საჯარო ინფორმაცია. ადმინისტრაციული საჩივარი შეტანილი უნდა იქნეს საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროში.

მაგალითად, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრომ საჯარო ინფორმაცია არ გასცა სამართლებრივი საფუძვლის არ მქონე დასაბუთებით. თუ ამ დაწესებულებაში ზემდგომი თანამდებობის პირი მინისტრია, მაშინ ადმინისტრაციული საჩივარი სწორედ მის სახელზე უნდა იქნეს შეტანილი. ხოლო იმ შემთხვევაში, თუ წერილს ხელს აწერს მინისტრი, მაშინ პირმა აღარ უნდა მიმართოს ადმინისტრაციულ ორგანოს და პირდაპირ პირველი ინსტანციის სასამართლოში უნდა შეიტანოს სარჩელი.

პრობლემატურია საკითხი, როდესაც საჯარო დაწესებულება საერთოდ არ გაცემს სამართლებრივ აქტს და არ ახორციელებს ქმედებას. ამ შემთხვევაში ყველაზე

ლოგიკური ნაბიჯი იქნება ადმინისტრაციული საჩივრის შეტანა სწორედ ამავე დაწესებულების ხელმძღვანელის (მინისტრი, თავმჯდომარე და ა.შ.) სახელზე. (8. გვ 73)

3. განცხადების (ადმინისტრაციული საჩივრის) გადაგზავნა შესაბამის ადმინისტრაციულ ორგანოში

ვიციით, რომ არავინაა დაზღვეული შეცდომის დაშვებისგან ან მაგ. ადრესატის შეცდომით მითითებისგან. ამ მხრივ, საქართველოს კანონმდებლობა, ადმინისტრაციული წარმოებისას, თითოეულ პირს უადვილებს ბიუროკრატიულ პროცედურებს, როდესაც საჯარო დაწესებულებას განცხადების ადრესატზე გადაგზავნის მოვალეობას აკისრებს.

მაგალითად, პირმა საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს ნაცვლად, ადმინისტრაციული საჩივარი შეცდომით საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროში წარადგინა. სზაკ - ის ნორმების შესაბამისად, არაუფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოში ადმინისტრაციული საჩივრის შეტანის შემთხვევაში, საჯარო დაწესებულება ვალდებულია, განცხადება (ადმინისტრაციული საჩივარი) გადაუგზავნოს უფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოს.

სზაკ-ის 185-ე მუხლის მიხედვით, თუ სხვა რამ არ არის დადგენილი, ადმინისტრაციული საჩივრის წარმოებისას გამოიყენება სზაკ-ის VI თავით გათვალისწინებული დებულებანი, ხოლო VI თავის მე-80 მუხლი საუბრობს - უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოსათვის განცხადების გადაგზავნის თაობაზე:

1. თუ განცხადებით მოთხოვნილი საკითხის გადაწყვეტა მიეკუთვნება სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს უფლებამოსილებას, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია არა უგვიანეს 5 დღისა გადაუგზავნოს განცხადება და მასზე დართული საბუთები უფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოს.
2. თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი, უფლებამოსილი სახელმწიფო ორგანოსათვის განცხადების გადაგზავნისას დაუშვებელია რაიმე მოსაზრების წარდგენა განცხადებაში დასმული საკითხების გადაწყვეტის შესახებ.

3. განცხადებისა და მასზე დართული საბუთების უფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოში გადაგზავნის შესახებ, შესაბამისი დასაბუთებით, 2 დღის განმავლობაში, წერილობით ეცნობება განმცხადებელს.
4. თუ განცხადებაში აღნიშნული საკითხი სასამართლოს განსჯადია ან შეუძლებელია უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს დადგენა, ადმინისტრაციული ორგანო განცხადებას შესაბამისი დასაბუთებით დაუბრუნებს განმცხადებელს მისი შეტანიდან 5 დღის განმავლობაში.
5. განცხადების წარდგენისათვის კანონმდებლობით დადგენილი ვადა დაცულად ჩაითვლება იმ შემთხვევაშიც, თუ პირმა კანონით დადგენილ ვადაში განცხადება წარადგინა არაუფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოში. (8. გვ 74-75)

4. ადმინისტრაციული საჩივრის ერთჯერადად შეტანა

სზაკ-ის მე-2 მუხლის მე-5 ნაწილის მიხედვით, სასამართლო არ მიიღებს სარჩელს ადმინისტრაციულ საქმეზე იმ შემთხვევაში, თუ მოსარჩელემ არ გამოიყენა ადმინისტრაციული საჩივრის შეტანის ერთჯერადი შესაძლებლობა. ამ ნორმას გააჩნია ასევე გამონაკლისი, რომელიც წარმოადგენს კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებს. ეს შემთხვევა სახეგია როდესაც საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე ხელს აწერს მინისტრი. მას არ ჰყავს ზემდგომი თანამდებობის პირი იმავე ადმინისტრაციულ ორგანოში და არ გააჩნია ზემდგომი ადმინისტრაციული ორგანო.

თუ ადმინისტრაციული ორგანო უარს ამბობს საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე და იმავე დროს პასუხში განმარტავს უარის სასამართლოში გასაჩივრების შესაძლებლობას, საჯარო ინფორმაციის მომთხოვს წარმოეშობა უფლება, ადმინისტრაციული საჩივრის შეტანის გარეშე, პირდაპირ მიმართოს სასამართლოს. (8. გვ 75)

5. უარი ადმინისტრაციულ საჩივარზე

ადმინისტრაციული საჩივრის შემტანს უფლება აქვს უარი თქვას შეტანილ ადმინისტრაციულ საჩივარზე. ადმინისტრაციული საჩივრის შემტანი არ არის ვალდებული განმარტოს უარის მიზეზი.

სზაკ-ის 191-ე მუხლი - ადმინისტრაციულ საჩივარზე უარის თქმა:

1. ადმინისტრაციული საჩივრის წარმდგენ პირს უფლება აქვს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გადაწყვეტილების გამოტანამდე უარი განაცხადოს ადმინისტრაციულ საჩივარზე.

2. უარი ადმინისტრაციულ საჩივარზე განცხადებული უნდა იქნეს წერილობით. ზეპირი მოსმენის დროს დაინტერესებული მხარე უფლებამოსილია ადმინისტრაციულ საჩივარზე უარი განაცხადოს აგრეთვე ზეპირადაც.

3. ადმინისტრაციულ საჩივარზე უარის თქმა არ აჩერებს მის განხილვას, თუ საჩივრის განუხილველობას შეიძლება მოჰყვეს სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი ინტერესების შელახვა ან მნიშვნელოვანი ზიანი. (8. გვ 76-77)

6. სარჩელი სასამართლოში

საქართველოში სასამართლოსადმი მიმართვა საქართველოს კონსტიტუციით გარანტირებული უფლებაა. აღნიშნული უფლების გამოყენებისთვის საჭიროა პირმა იცოდეს, თუ დავის რა სახის კატეგორიასთან აქვს მას საქმე: ადმინისტრაციული, სამოქალაქო თუ სისხლის სამართლებრივ დავასთან. შესაბამის მოთხოვნასაც სწორედ აღნიშნულის საფუძველზე დააყენებს.

საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლი:

1. ყოველ ადამიანს უფლება აქვს თავის უფლებათა და თავისუფლებათა დასაცავად მიმართოს სასამართლოს.

2. ყოველი პირი უნდა განსაჯოს მხოლოდ იმ სასამართლომ, რომლის იურისდიქციასაც ექვემდებარება მისი საქმე.

3. დაცვის უფლება გარანტირებულია.

4. არავის არ შეიძლება განმეორებით დაედოს მსჯავრი ერთი და იმავე დანაშაულისათვის.

5. არავინ არ აგებს პასუხს იმ ქმედობისათვის, რომელიც მისი ჩადენის დროს სამართალდარღვევად არ ითვლებოდა. კანონს, თუ ის არ ამსუბუქებს ან არ აუქმებს პასუხისმგებლობას, უკუძალა არა აქვს.

6. ბრალდებულს უფლება აქვს მოითხოვოს თავისი მონმეების ისეთსავე პირობებში გამოძახება და დაკითხვა, როგორც აქვთ ბრალდების მონმეებს.
7. კანონის დარღვევით მოპოვებულ მტკიცებულებას იურიდიული ძალა არა აქვს.
8. არავინ არ არის ვალდებული მისცეს თავისი ან იმ ახლობელთა საწინააღმდეგო ჩვენება, რომელთა წრეც განისაზღვრება კანონით.
9. ყველასთვის გარანტირებულია სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკების და თვითმმართველობის ორგანოთა და მოსამსახურეთაგან უკანონოდ მიყენებული ზარალის სასამართლო წესით სრული ანაზღაურება შესაბამისად სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკის და ადგილობრივი თვითმმართველობის სახსრებიდან. (8. გვ 77-78)

7. სარჩელი ქმედების განხორციელების თაობაზე

როდესაც პირს შეაქვს სარჩელი სასამართლოში, აუცილებელია, რომ მან საკუთარი მოთხოვნები სრულყოფილად ჩამოაყალიბოს. კერძოდ, უნდა განეროს ის ფაქტობრივი გარემოებები და სამართლებრივი საფუძვლები, რაზე დაყრდნობითაც თვლის, რომ შეილახა მისი უფლებები. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ქმედების განხორციელების თაობაზე სარჩელის დასაშვებობაზე აუცილებელია, რომ მოსარჩელეს მიადგეს პირდაპირი და უშუალო (ინდივიდუალური) ზიანი. (2. გვ182-183)

მაგალითად, პირს არ მიეწოდა საჯარო ინფორმაცია კანონით დადგენილ ვადებში, მან შეიტანა ადმინისტრაციული საჩივარი, რასაც საჯარო დაწესებულების მხრიდან რეაგირება კვლავ არ მოჰყოლია. თუ იგი სასამართლოში სარჩელს შეიტანს, აუცილებლად უნდა დაასაბუთოს, თუ რა სახით იქნა მისი უფლებები დარღვეული.

სზაკ-ის 24-ე მუხლით სასამართლოში სარჩელი დასაშვებია, თუ მოსარჩელის მოთხოვნა ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას არ გულისხმობს.

საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის (შემდგომში - სასკ) 24-ე მუხლი - სარჩელი ქმედების განხორციელების თაობაზე:

1. სარჩელი შეიძლება აღიძრას ისეთი მოქმედების განხორციელების ან ისეთი მოქმედებისაგან თავის შეკავების მოთხოვნით, რომელიც არ გულისხმობს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას.

2. სარჩელი დასაშვებია, თუ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ რაიმე მოქმედების განხორციელება ან რაიმე მოქმედებისაგან თავის შეკავება პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს.

8. უარი სარჩელზე

საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, მოსარჩელეს უფლება აქვს უარი თქვას მის მიერ შეტანილ სარჩელზე (დისპოზიციურობის პრინციპი). ამ შემთხვევაში, მან აუცილებლად უნდა მიუთითოს კონკრეტული საქმის დასახელება. (8. გვ 79)

9. სახელმწიფო ბაუი საჯარო ინფორმაციის გაცემის საკითხზე

ინფორმაციის თავისუფლების საკითხი, თავისი არსით არაქონებრივ დავას წარმოადგენს. მაგალითად, ქ. თბილისის მერიამ არ გასცა კონკრეტული საჯარო ინფორმაცია შესაბამის ფიზიკურ პირზე. საკითხი წარმოადგენს არაქონებრივი დავის კლასიკურ მაგალითს. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 39- ე მუხლის პირველი ნაწილის „თ“ ქვეპუნქტით, პირველი ინსტანციის საქმეებზე სახელმწიფო ბაუი 1100 ლარს, ხოლო სააპელაციო და საკასაციო საჩივრებზე შესაბამისად – 1150 და 300 ლარს წარმოადგენს.

განსხვავებული სიტუაცია იქნება, თუ მაგალითად, საჯარო ინფორმაციის მომთხოვნს ქ. თბილისის მერიის მოქმედებით/უმოქმედობით მიადგა ქონებრივი ზიანი. მაგალითად, პირის თვლის, რომ მას მიადგა ქონებრივი ზიანი 1 000 000 (ერთი მილიონი) ლარის ოდენობით. ამ შემთხვევაში სახეზეა უკვე არა მხოლოდ არაქონებრივი, არამედ ქონებრივი ზიანიც, რომელიც ზემოთ დასახელებულ თანხაში გამოიხატება. მოსარჩელე ამ მაგალითზე დაყრდნობით, ვალდებულია გადაიხადოს ოთხი მილიონი ლარის 3%, მაგრამ არაუმეტეს 3 000 (სამი ათასი) ლარისა.

აღნიშნული მაგალითი განვიხილოთ მეორე კუთხით, როდესაც ფიზიკური პირი თვლის, რომ მას ზიანი მიადგა 50 (ორმოცდაათი) ლარის ოდენობით. აღნიშნული

თანხის 3% იქნება 1,5 ლარი, მაგრამ იგი ვალდებული იქნება მაინც 100 ლარი გადაიხადოს სახელმწიფო ბაუის სახით. (8. გვ 80-81)

თავი 8. საჯარო ინფორმაციის პროაქტიული გამოქვეყნება.

საქართველოს ზოგად ადმინისტრაციულ კოდექსში 2012 წელს განხორციელებული ცვლილებების თანახმად საქართველოს კანონმდებლობაში დამკვიდრდა ახალი ტერმინები, როგორც არის „პროაქტიული გამოქვეყნება“ და „ელექტრონული რესურსები“.

მუხლი 27- პროაქტიული გამოქვეყნება.

შესაბამისი კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტით განსაზღვრული წესით საზოგადოებრივი ინტერესის მატარებელი საჯარო ინფორმაციის ელექტრონულ რესურსებზე განთავსება საჯარო დაწესებულების მიერ. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ კანონმდებლებმა მკვეთრად განსაზღვრეს (40-ე მუხლის მე-3 პუნქტი) ის ფაქტი, რომ საჯარო ინფორმაციის პროაქტიულად გამოქვეყნება არ ათავისუფლებს საჯარო დაწესებულებას იმავე ან სხვა საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნის შემთხვევაში მისი დადგენილი წესით გაცემის ვალდებულებისგან. ანუ იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ადმინისტრაციული ორგანომ გამოაქვეყნა რაიმე სახის საჯარო ინფორმაცია საკუთარ ელექტრონულ რესურსებზე (ვებ-გვერდზე) აღნიშნული არ ანთავისუფლებს მას ვალდებულებისგან გასცეს იგივე დოკუმენტი დაინტერესებული პირის მიერ მისი წერილობითი ან ელექტრონული ფორმით მოთხოვნის შემთხვევაში.

ცვლილებების თანახმად (მუხლი 36), ადმინისტრაციულ ორგანოებში საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფაზე პასუხისმგებელ პირთან ერთად

ამავდროულად უნდა იყოს დადგენილი ინფორმაციის პროაქტიულ გამოქვეყნებაზე პასუხისმგებელი საჯარო მოსამსახურეც.

სზაკ-ის 28-ე მუხლის მე-2 პუნქტის მიხედვით „საჯარო დაწესებულება ვალდებულია უზრუნველყოს საჯარო ინფორმაციის პროაქტიული გამოქვეყნება შესაბამისი კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტით დადგენილი წესითა და პირობებით“. ხოლო, სზაკ-ის 218-ე მუხლის მიხედვით, შესაბამის ორგანოებს (თანამდებობის პირებს) 2013 წლის 1 სექტემბრამდე უნდა უზრუნველყოთ კოდექსის გათვალისწინებული კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების მიღება (გამოცემა). აღნიშნული ჩანაწერები გულისხმობს, იმას, რომ ყველა საჯარო დაწესებულებას, 2013 წლის 1 სექტემბრამდე უნდა შეემუშავებინა შესაბამისი კანონქვემდებარე აქტები, რომლითაც განისაზღვრებოდა პროაქტიული გამოქვეყნების სტანდარტები და პირობები.

აღსანიშნავია, რომ 2013 წლის 1 სექტემბერს ძალაში შევიდა საქართველოს მთავრობის 26 აგვისტოს №219 დადგენილება "საჯარო ინფორმაციის ელექტრონული ფორმით მოთხოვნისა და პროაქტიულად გამოქვეყნების შესახებ“, რომელიც ამკვიდრებს პროაქტიული გამოქვეყნების სტანდარტს უშუალოდ მთავრობის და სამინისტროების, აგრეთვე მათ დაქვემდებარებაში არსებული საჯარო დაწესებულებებისთვის (სსიპ-ები და საქვეუწყებო დაწესებულებები).

ამავე დროს, საჯარო ინფორმაციის პროაქტიულად გამოქვეყნების წესისა და საჯარო ინფორმაციის ელექტრონული ფორმით მოთხოვნის სტანდარტის დამტკიცების შესახებ საკუთარი ნორმატიული აქტები დაამტკიცეს:

- ✓ დუშეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულომ - საკრებულოს 2013 წლის 12 ივნისის №23 დადგენილება;
- ✓ საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისიამ - 2013 წლის 16 ივლისის №27 დადგენილება;
- ✓ საქართველოს პრეზიდენტმა - პრეზიდენტის 2013 წლის 2 სექტემბერის №692 ბრძანებულება;

- ✓ სსიპ საარჩევნო სისტემების განვითარების, რეფორმებისა და სწავლების ცენტრმა - საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისიის 2013 წლის 3 სექტემბერის №36/2013 დადგენილება;
- ✓ საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრომ - საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრის 2013 წლის 9 სექტემბერის ბრძანება №1-1/245 (სამინისტროში საჯარო ინფორმაციის ელექტრონული ფორმით მოთხოვნის სტანდარტის დამტკიცების შესახებ)
- ✓ ქალაქ თბილისის საკრებულომ - საკრებულოს 2013 წლის 17 სექტემბერის №14-45 გადაწყვეტილება

სზაკ-ის შესაბამისად მსგავსი კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები უნდა მიიღონ (გამოსცენ) სხვა ადმინისტრაციულმა ორგანოებმაც: საქართველოს პარლამენტი; საქართველოს სასამართლოები; აჭარისა და აფხაზეთის ა/რ მთავრობები და უზენაესი საბჭოები; თვითმმართველობები და თვითმმართველი ქალაქები; საჯარო სამართლის იურიდიული პირები, რომლებიც არ შედიან საქართველოს სამინისტროების მმართველობის სფეროში.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, საქართველოს მთავრობის დადგენილებით განისაზღვრა პროაქტიული გამოქვეყნების სტანდარტი უშუალოდ მთავრობის და სამინისტროების, აგრეთვე მათ დაქვემდებარებაში არსებული საჯარო დაწესებულებებისთვის. ამავე დროს, მთავრობის დადგენილებით დამტკიცებული პროაქტიულად გამოსაქვეყნებელი საჯარო ინფორმაციის ნუსხა შედგენილია იმგვარად, რომ მაქსიმალურად იქნეს უზრუნველყოფილი ადმინისტრაციული ორგანოების ფინანსური გამჭვირვალობისა და სხვა საზოგადოებისთვის მნიშვნელოვანი ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა. თუმცა, უნიფიცირებული ფორმის არ არსებობის პირობებში, აუცილებელია, რომ მინიმუმამდე იქნეს დაყვანილი გამჭვირვალობისა და ანგარიშვალდებულების არაერთგვაროვანი პრაქტიკის დანერგვის საფრთხეები. აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია, რომ ადმინისტრაციულმა ორგანოებმა იხელმძღვანელონ მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრული ნუსხით.

საჯარო ინფორმაციის პროაქტიულად გამოქვეყნება

1. ადმინისტრაციული ორგანომ უნდა შეიმუშაოს და დანართის სახით დაამტკიცოს პროაქტიულად გამოსაქვეყნებელი ინფორმაციის ნუსხა რომელიც უნდა გამოქვეყნდეს შესაბამის ელექტრონულ რესურსზე (ვებ-გვერდზე).

2. დანართში მოცემულ ინფორმაციასთან ერთად ადმინისტრაციული ორგანოს უფლებამოსილია, საკუთარი საქმიანობისა და კომპეტენციის ფარგლებში დამატებით პროაქტიულად გამოაქვეყნოს საზოგადოებრივი ინტერესის შემცველი სხვა საჯარო ინფორმაცია.

3. პროაქტიულად გამოქვეყნებული საჯარო ინფორმაცია ღიაა და თანაბრად ხელმისაწვდომი ნებისმიერი პირისათვის. დაუშვებელია პროაქტიულად გამოქვეყნებული საჯარო ინფორმაციის მიღებაზე საფასურის ან სხვა რაიმე შეზღუდვების დადგენა, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა.

4. საჯარო ინფორმაციის პროაქტიულად გამოქვეყნება ადმინისტრაციულ ორგანოს არ ათავისუფლებს საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით დადგენილი წესით იმავე ან სხვა საჯარო ინფორმაციის გაცემის ვალდებულებისგან.

- საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფაზე პასუხისმგებელი პირი (პირები). ადმინისტრაციული ორგანომ, უნდა განსაზღვროს საჯარო ინფორმაციის ელექტრონული ფორმით გაცემასა და პროაქტიულად გამოქვეყნებაზე პასუხისმგებელი პირი (პირები).
- საჯარო ინფორმაციის გვერდი. ადმინისტრაციული ორგანომ უნდა უზრუნველყოს საკუთარ ელექტრონულ რესურსზე (ვებგვერდზე) საჯარო ინფორმაციის განცალკევებული გვერდის არსებობა. შესაბამისად, ნუსხით განსაზღვრული ინფორმაცია უნდა გამოქვეყნდეს ვებ-გვერდზე შექმნილ საჯარო ინფორმაციის განყოფილებაში.
- პროაქტიული გამოქვეყნების ვადები. ინფორმაციის პროაქტიულად გამოქვეყნების ვალდებულება ვრცელდება დანართით განსაზღვრულ ინფორმაციაზე, რომელიც შექმნილია 2013 წლის 1 იანვრის შემდეგ.
- პროაქტიულად გამოსაქვეყნებელი ინფორმაციის ნუსხა:

1. ზოგადი ინფორმაცია ადმინისტრაციული ორგანოს შესახებ:

- სტრუქტურა და ფუნქციების აღწერა;
- საქმიანობის მარეგულირებელი სამართლებრივი აქტები (დებულება/წესდება, შინაგანაწესი);
- საქმიანობის შესახებ წლიური ანგარიში;
- შემუშავებული სტრატეგიები, კონცეფციები და სამოქმედო გეგმები;
- ადმინისტრაციული ორგანოს ხელმძღვანელის, მოადგილეების, სტრუქტურული ერთეულების/ტერიტორიული ორგანოების ხელმძღვანელების (საჯარო სამართლის იურიდიული პირების შემთხვევაში – მათი ხელმძღვანელებისა და მოადგილეების) შესახებ ინფორმაცია: სახელი, გვარი, ფოტოსურათი, ბიოგრაფიული მონაცემები;
- ადმინისტრაციული ორგანოსა და მისი სტრუქტურული ერთეულების/ტერიტორიული ორგანოების მისამართი, ელექტრონული ფოსტის მისამართი და ტელეფონის ნომერი, საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურის ტელეფონის ნომერი, ელექტრონული ფოსტის მისამართი, ფაქსის ნომერი, ცხელი ხაზის ნომერი;

2. საჯარო ინფორმაციის გვერდი:

- საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფაზე პასუხისმგებელი პირის (პირების) სახელი, გვარი, თანამდებობა, სამსახურის ელექტრონული ფოსტა, სამსახურის ტელეფონისა და ფაქსის ნომრები;
- საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობასთან დაკავშირებული სამართლებრივი აქტები;
- ადმინისტრაციული საჩივრის ფორმები/ნიმუშები და ინფორმაცია გასაჩივრების წესის შესახებ;
- საქართველოს პრეზიდენტისა და პარლამენტისათვის წარდგენილი საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 49-ე მუხლით გათვალისწინებული ყოველწლიური ანგარიში;
- საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 37-ე და მე-40 მუხლების შესაბამისად განცხადებების შესახებ ზოგადი სტატისტიკა;

3. ინფორმაცია ადმინისტრაციული ორგანოს საკადრო უზრუნველყოფის შესახებ:

- ვაკანტური პოზიციების ჩამონათვალი, კონკურსის შედეგები (მხოლოდ კონკურსში გამარჯვებულ პირთა ვინაობა), კონკურსის შედეგების გასაჩივრების წესი და პროცედურა;
- ნორმატიული აქტები, რომლებიც განსაზღვრავს ადმინისტრაციულ ორგანოში კონკურსის ჩატარების წესებს;
- ადმინისტრაციულ ორგანოში დასაქმებულ პირთა ოდენობა კატეგორიების მითითებით, აგრეთვე გენდერულ ჭრილში;

4. ინფორმაცია განხორციელებული სახელმწიფო შესყიდვების და სახელმწიფო ქონების პრივატიზების შესახებ:

- სახელმწიფო შესყიდვების წლიური გეგმა სახელმწიფო შესყიდვების წლიური გეგმის ფარგლებში განხორციელებული სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ ინფორმაცია მიმწოდებლის, შესყიდვის ობიექტის, შესყიდვის საშუალების, ხელშეკრულების ღირებულებისა და გადარიცხული თანხების მითითებით;
- ინფორმაცია სახელმწიფო ქონების გასხვისებისა და სარგებლობაში გადაცემის შესახებ;
- რეკლამის განთავსებაზე განეული ხარჯები;

5. ინფორმაცია დაფინანსებისა და ხარჯთაღრიცხვის შესახებ:

- დამტკიცებული და დაზუსტებული ბიუჯეტები ბიუჯეტის შესრულების შესახებ ინფორმაცია (ნაზარდი ჯამით);
- ინფორმაცია გაცემული სარგოს, დანამატებისა და პრემიების კვარტალური ოდენობების შესახებ;
- ინფორმაცია ოფიციალურ და სამუშაო ვიზიტებზე განეული სამივლინებო ხარჯების შესახებ;
- ბალანსზე რიცხული ავტოსატრანსპორტო საშუალებების ჩამონათვალი მოდელის მითითებით;
- ინფორმაცია სანვავის მოხმარებაზე განეული ხარჯის შესახებ;
- ავტოსატრანსპორტო საშუალებების ტექნიკურ მომსახურებაზე განეული ხარჯების შესახებ ინფორმაცია;

- ბალანსზე რიცხული უძრავი ქონების ჩამონათვალი;
- ინფორმაცია განხორციელებულ სატელეფონო საუბრებზე (საერთაშორისო და ადგილობრივი ზარები) განეული სატელეკომუნიკაციო ხარჯების შესახებ;
- უცხო სახელმწიფოთა მთავრობების, საერთაშორისო ორგანიზაციების, სხვა დონის სახელმწიფო ერთეულების მიერ გამოყოფილი ფინანსური დახმარების (გრანტები, კრედიტები) შესახებ ინფორმაცია;
- ინფორმაცია გაცემული გრანტების შესახებ, მათ შორის, გრანტის მიმღები, მიზნობრიობა, გრანტის მოცულობა და გადარიცხული ოდენობა;
- საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით გათვალისწინებული ფონდებიდან თანხების შესახებ ინფორმაცია;
- სამართლებრივი აქტები საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით გათვალისწინებული ფონდებიდან ადმინისტრაციული ორგანოსათვის გამოყოფილი თანხების შესახებ;

6. სამართლებრივი აქტები:

- ნორმატიული აქტები, რომლებიც უშუალოდ არის დაკავშირებული ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობასთან (ქვეყნდება ძალაში შესვლიდან 10 დღეში);
- ინდივიდუალური სამართლებრივი აქტები, რომლებიც, ადმინისტრაციული ორგანოს შეფასებით, საზოგადოებრივი ინტერესის შემცველია; (9. გვ 60-63)

თავი 9. კვლევის აღწერა და შედეგები

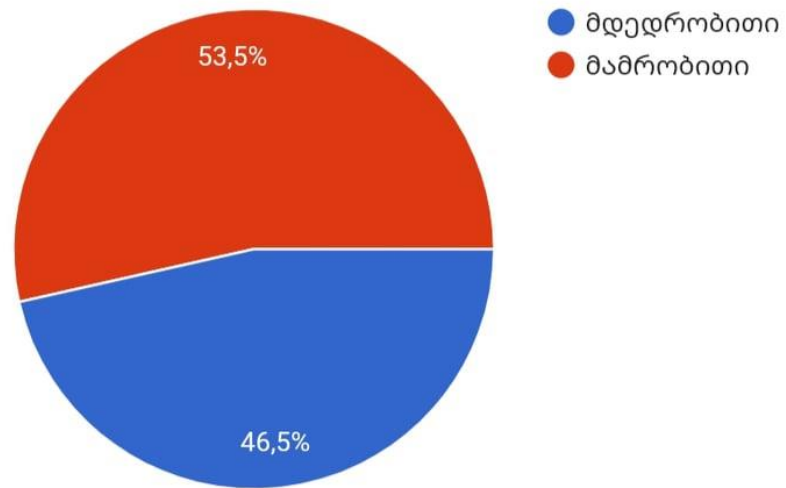
ამ თავში წარმოდგენილია და განხილულია კვლევის შედეგები, რაც გამოვლინდა კვლევის პროცესებში. კითხვარი შედგებოდა 10 კითხვისგან და დაკავშირებული იყო რამდენად იღებან საჯარო ინფორმაციას საჯარო დაწესებულებისაგან. შეგროვილი პასუხები წარმოდგენილია დიაგრამის სახით.

პირველი კითხვა ეხებოდა რესპოდენტთა სქესს, შედეგები ასე გადანაწილდა (იხ. დიაგრამა

N1)

სქესი

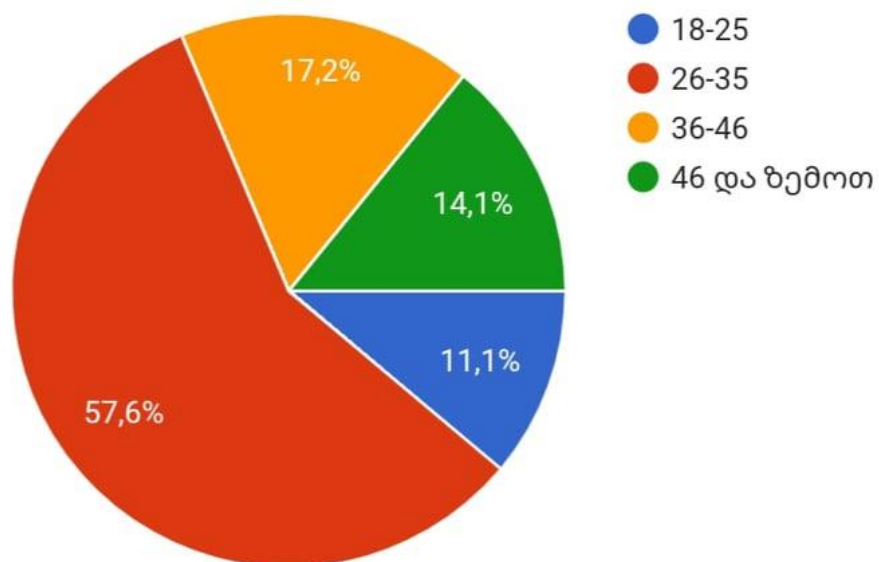
99 ОТВЕТОВ

მეორე კითხვა ეხებოდა რესპოდენტთა ასაკს, შედეგები ასე გადანაწილდა (იხ.დიაგრამა N2)

ასაკი

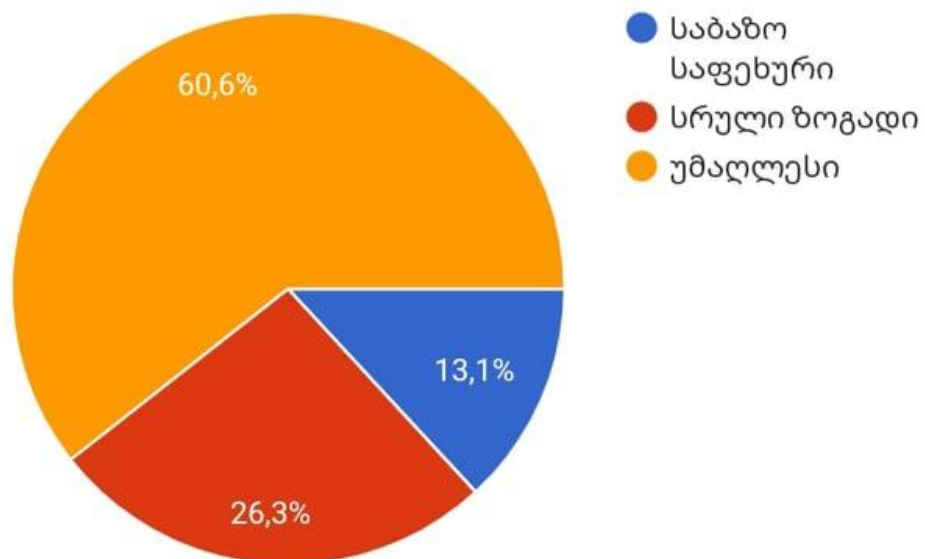
99 ОТВЕТОВ

მესამე კითხვა ეხებოდა რესპოდენტთა განათლებას, შედეგები ასე გადანაწილდა (იხ. დანართი N3)

განათლება

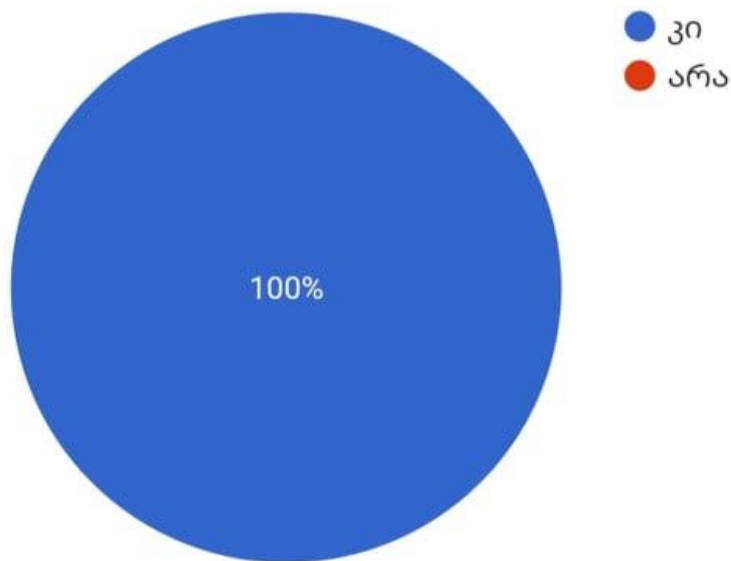
99 ОТВЕТОВ

მეოთხე კითხვა ეხებოდა რესპოდენტს მიუმართავს თუ არა საჯარო დაწესებულებისათვის ინფორმაციის მისაღებად? შედეგები ასე გადანაწილდა (იხ. დანართი N4)

მიგიმართავთ თუ არა საჯარო დაწესებულებისათვის ინფორმაციის მისაღებად?

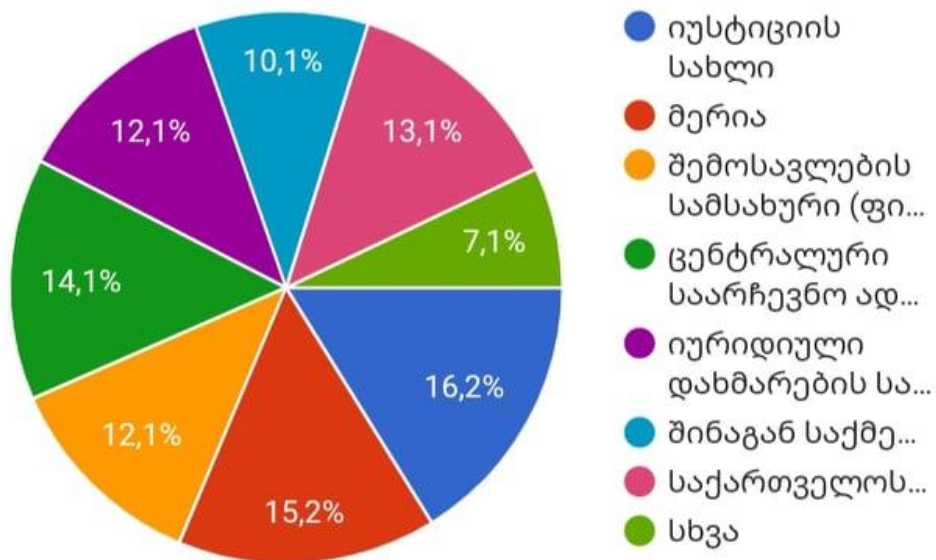
99 ОТВЕТОВ

მეხუთე კითხვა ეხებოდა რესპოდენტს რომელი საჯარო დაწესებულებისათვის მიუმართავს ინფორმაციის მისაღებად? შედეგები ასე გადანაწილდა (იხ. დანართი N5)

რომელი საჯარო დაწესებულებისათვის მიგიმართავთ ინფორმაციის მისაღებად?

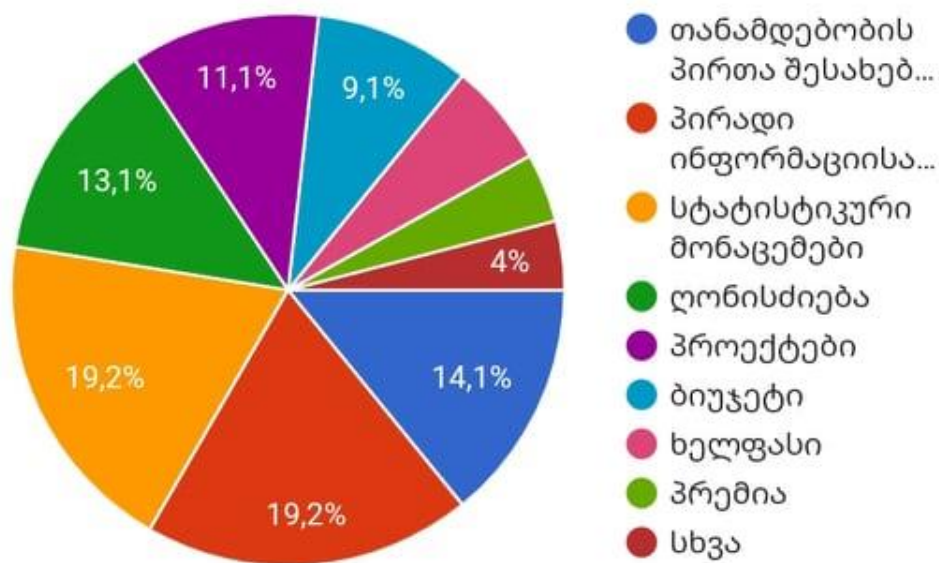
99 ОТВЕТОВ

მექვსე კითხვა ეხებოდა რესპოდენტს რა სახის ინფორმაციის მისაღებად მიუმართავს საჯარო დაწესებულებისათვის? შედეგები ასე გადანაწილდა (იხ. დანართი N6)

რა სახის ინფორმაციის მისაღებად მიგიმართავთ საჯარო დაწესებულებისათვის?

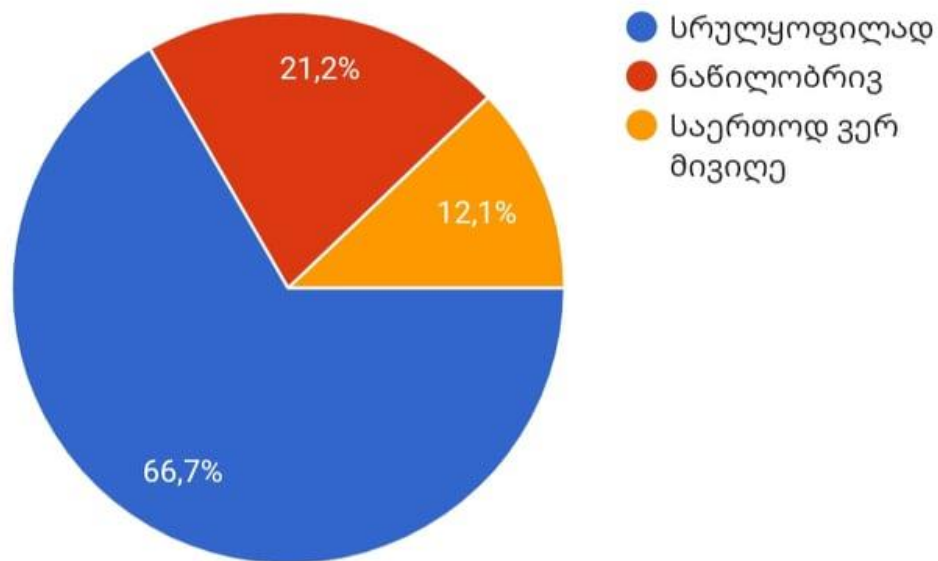
99 ОТВЕТОВ

მეშვიდე კითხვა ეხებოდა რესპოდენტმა საჯარო დაწესებულების მიმართვის შემთხვევაში რამდენად სრულად მიიღო ინფორმაცია? შედეგები ასე გადანაწილდა (იხ. დანართი N7)

საჯარო დაწესებულების მიმართვის შემთხვევაში რამდენად სრულად მიიღეთ ინფორმაცია?

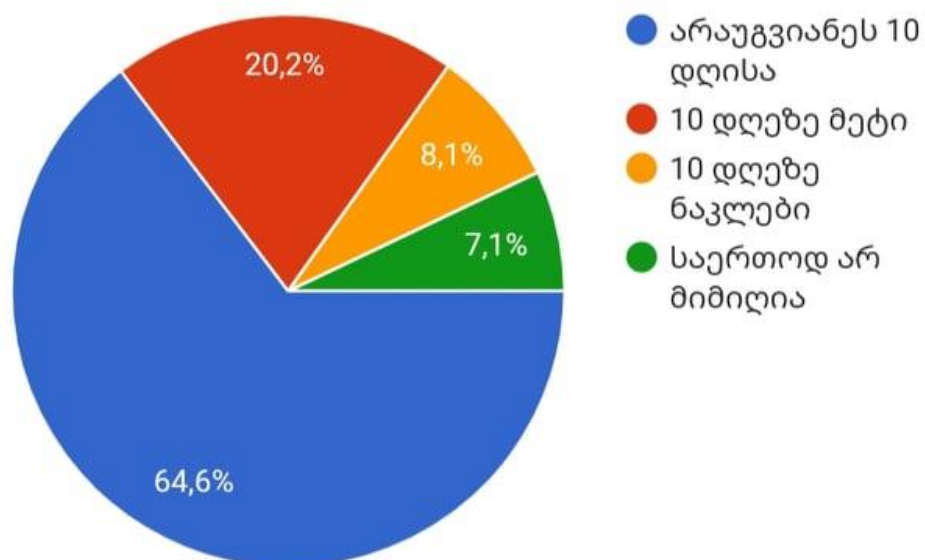
99 ОТВЕТОВ

მერვე კითხვა ეხებოდა რესპოდენტმა საჯარო დაწესებულებისაგან ინფორმაციის მოთხოვნისას რა დროში მიიღო ინფორმაცია? შედეგები ასე გადანაწილდა (იხ. დანართი N8)

საჯარო დაწესებულებისაგან ინფორმაციის მოთხოვნისას რა დროში მიიღეთ ინფორმაცია?

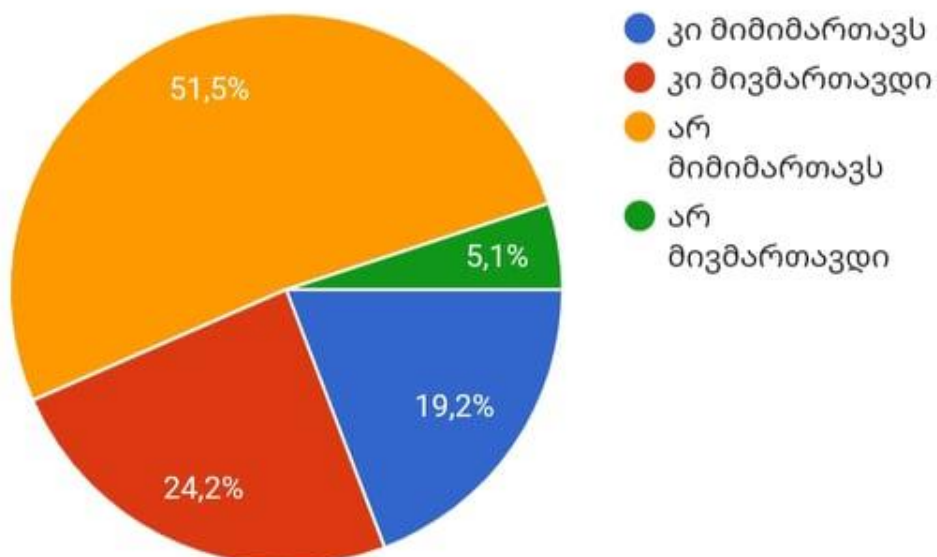
99 ОТВЕТОВ

მეცხრე კითხვა ეხებოდა რესპოდენტმა საჯარო დაწესებულებიდან ინფორმაციის მიუღებლობის შემთხვევაში მიმართა თუ არა სასამართლოში ან მიმართავდა თუ არა?

საჯარო
დაწესებულებიდან
ინფორმაციის
მიუღებლობის
შემთხვევაში
მიგიმართავთ თუ არა
სასამართლოში ან
მიმართავდით თუ არა?

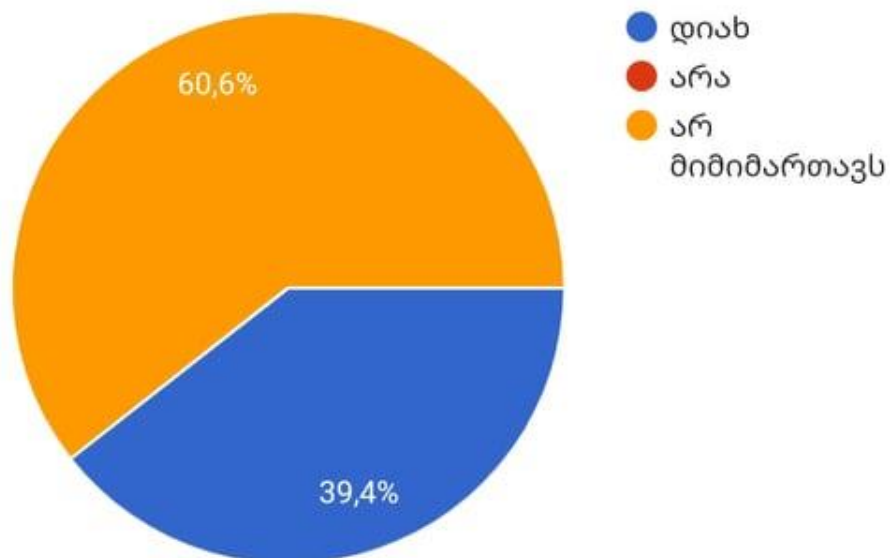
99 ОТВЕТОВ

მეათე კითხვა ეხებოდა რესპოდენტის მიერ სასამართლოში შეტანილი საჩივარი ინფორმაციის მიუღებლობასთან დაკავშირებით სასამართლომ თუ დააკმაყოფილა?

სასამართლოში შეტანილი საჩივარი ინფორმაციის მიუღებლობასთან დაკავშირებით სასამართლომ თუ დააკმაყოფილა?

99 ОТВЕТОВ

დასკვნა

როგორც განვიხილეთ, საქართველოს კონსტიტუციის თანახმად, დემოკრატიული სახელმწიფოს ნებისმიერ მოქალაქეს აქვს უფლება გაეცნოს საჯარო დაწესებულებებში არსებულ ყოველ ინფორმაციას, თუ ისინი რა თქმაუნდა, არ შეიცავენ სახელმწიფო, კომერციულ ან პროფესიულ საიდუმლოებას. ასევე წინამდებარე თემაში აღინიშნა, რომ საჯარო დაწესებულებებიც თავის მხრივ, ვალდებული არიან უზრუნველყონ საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა, როგორც ეს შეესაბამება თავისუფალი და დემოკრატიული სახელმწიფოს პრინციპებს. ასევე აღინიშნა, რომ თითოეულ მოქალაქეს, საქართველოს კანონმდებლობით, აქვს უფლება თავად აირჩიოს ინფორმაციის მიღების ფორმა. ასევე აღენიშნეთ, რომ საჯარო ინფორმაცია, რა თქმა უნდა, თუ ის არ წარმოადგენს სახელმწიფო ან სხვა სახის საიდუმლოებას, უნდა გაიყოს მოქალაქეებზე დაუყოვნებლივ. მაშინ, როცა ინფორმაციის გაცემა მოითხოვს გარკვეული დოკუმენტების მოძიებას და შესაბამის დამუშავებას, ინფორმაცია აუცილებლად უნდა გაიყოს არაუგვიანეს ათი დღის განმავლობაში.

წინამდებარე ნაშრომი ასევე დაეხმარება საზოგადოებას, თუ როგორ შეიძლება მოიქცეს საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის შემთხვევაში. საქართველოს კანონმდებლობა ნებისმიერ პირს აძლევს უფლებას გაასაჩივროს აღნიშნული გადაწყვეტილება ზემდგომ ორგანოებში ან მიმართოს სასამართლოს და მოითხოვოს როგორც გადაწყვეტილების გაუქმება, ასევე, მიყენებული ზიანის ანაზღაურებაც.

მიუხედავად ამისა, ქვეყანაში დამკვიდრებული პრაქტიკის მიხედვით, ასევე საკანონმდებლო ნორმების არსებობისა, ვიცით, რომ სახელმწიფო დაწესებულებებიდან საჯარო ინფორმაციის მიღება ყოველთვის არ არის მარტივი, როგორც ეს ერთი შეხედვით ჩანს. ვიცით, რომ საჯარო დაწესებულებების დამოკიდებულება საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის საკითხებისადმი არაერთგვაროვანია. საჯარო ინფორმაციას, რომელსაც ერთი ადმინისტრაციული ორგანო დაუბრკოლებლად გასცემს, შეიძლება მეორე ადმინისტრაციულმა ორგანომ საიდუმლო ინფორმაციად მიიჩნიოს და ამ მოტივით შეზღუდოს საჯარო დოკუმენტების ხელმისაწვდომობა, რაც

გვაძლევს საშუალებას დავასკვნათ, რომ პრაქტიკაში მოქმედი საკანონმდებლო ნორმების განსხვავებული ინტერპრეტირება ხდება.

სამწუხაროდ აღმოჩნდა, რომ დღევანდელი მონაცემებით, საქართველოში არსებულ სასამართლოებში ინფორმაციის თავისუფლების სხვადასხვა საკითხზე შეტანილი სარჩელის უმრავლესობა არაა დაკმაყოფილებული, რაც იძლევა იმის შთაბეჭდილებას, რომ სასამართლო სისტემა უფრო მეტ ლოიალურობას იჩენს საჯარო დაწესებულებების მიმართ, ვიდრე მათთან მოდავე ფიზიკურ თუ იურიდიულ პირების მიმართ. ყოველივე ეს კი შეუსაბამობაში მოდის დემოკრატიული სახელმწიფოს პრინციპებთან და ვალდებულებებთან, ვინაიდან თითოეული საკითხი რომელიც შეტანილია სასამართლოში, უნდა გადაწყვიტოს საქართველოს კონსტიტუციის პრინციპებზე დაყრდნობით და მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად.

ჩვენი თემის მიზანს სწორედ აღნიშნული საკითხი წარმოადგენს. საზოგადოება უფრო მეტად უნდა იყოს ინფორმირებული იმასთან დაკავშირებით, რომ გარკვეულ სიტუაციაში როგორ უნდა მოიქცეს. სწორედ ზემოთ აღნიშნული პრობლემის გადასაწყვეტად აუცილებელია ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის საკითხებისადმი საზოგადოებრივი ინტერესის გაღვივება, მოქალაქეების ცოდნის არეალის გაფართოება და ამ გზით მათი აქტიური ჩართვა ინფორმაციის თავისუფლების განვითარებაში. ყოველივე ეს კი ხელს შეუწყობს საჯარო დაწესებულებების გამჭვირვალედ საქმიანობასა და ზოგადად საქართველოში კარგი მმართველობის დამკვიდრებას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ადგიშვილი ზ., ტურავა პ., იზორია ლ., ვარდიანიშვილი ქ., კალანდაძე ნ., კოპალეიშვილი მ., სხირტლაძე ნ., ქიტოშვილი დ., ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის სახელმძღვანელო, თბილისი, 2005.
2. ლორია ვ., წკეპლაძე ნ., გიორგაძე გ., კოპალეიშვილი მ., ხარშილაძე ი., ჩქარეული ც., ლორია ხ., ლორია ა., სალხინაშვილი მ., საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის კომენტარი, თბილისი, 2004.
3. მენაბდე ვ., შალამბერიძე ა., თოდუა თ., და სხვ. ინფორმაციის თავისუფლება საქართველოში, სასამართლო პრაქტიკის ძირითადი ტენდენციები 2008-2010 წწ., საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, თბილისი, 2011.
4. შაიო ა., ხელისუფლების თვითშეზღუდვა, კონსტიტუციონალიზმის შესავალი, თბილისი, 2003.
5. წკეპლაძე ნ., ადგიშვილი ზ., ფროსტი ა., რამიშვილი ლ., ქიტოშვილი დ., ტულუში ლ., წონორია ნ., გენაძე გ., კოპალეიშვილი მ., ინფორმაციის თავისუფლება, გზამკვლევი, მესამე გამოცემა, 2005.
6. ცაცანაშვილი მ., ინფორმაციული სამართალი, თბილისი, 2004.
7. წკეპლაძე ნ., ტურავა პ., ადმინისტრაციული სამართლის დამხმარე სახელმძღვანელო, თბილისი, 2005.
8. ჯორბენაძე ს., ინფორმაციის თავისუფლება - გზამკვლევი პირველი გამოცემა, 2012.
9. ჯორბენაძე ს., ტურავა პ., ავალიაშვილი ლ., ინფორმაციის თავისუფლება - გზამკვლევი საჯარო დანესებულებებისთვის (მეორე გამოცემა)

დანართი: (კვლევაში წარმოდგენილი კითხვარი)

საქართველოს საპატრიარტოს ა(ა)იპ წმიდა ტბელ აბუსერისძის სახელობის
სასწავლო უნივერსიტეტი

რუსუდან კირცხალიძის სამაგისტრო კვლევა

1. სქესი

- მდედრობითი
- მამრობითი

2. ასაკი

- 18-25
- 26-35
- 36-46
- 46 და ზემოთ

3. განათლება

- საბაზო საფეხური
- სრული ზოგადი
- უმაღლესი

4. მივიმართავთ თუ არა საჯარო დაწესებულებისათვის ინფორმაციის მისაღებად?

- კი
- არა

5. რომელი საჯარო დაწესებულებისათვის მივიმართავთ ინფორმაციის მისაღებად?

- იუსტიციის სახლი
- მერია
- შემოსავლების სამსახური (ფინანსთა სამინისტრო)
- ცენტრალური საარჩევნო ადმინისტრაცია (ცვესკო)

- იურიდიული დახმარების სამსახური
- შინაგან საქმეთა სამინისტრო
- საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა
- სხვა

6. რა სახის ინფორმაციის მისაღებად მიგიმართავთ საჯარო დაწესებულებისათვის?

- თანამდებობის პირთა შესახებ ინფორმაცია
- პირადი ინფორმაციისათვის
- სტატისტიკური მონაცემები
- ღონისძიება
- პროექტები
- ბიუჯეტი
- ხელფასი
- პრემია
- სხვა

7. საჯარო დაწესებულების მიმართვის შემთხვევაში რამდენად სრულად მიიღეთ ინფორმაცია? *

- სრულყოფილად
- ნაწილობრივ
- საერთოდ ვერ მივიღე

8. საჯარო დაწესებულებისაგან ინფორმაციის მოთხოვნისას რა დროში მიიღეთ ინფორმაცია?

- არაუგვიანეს 10 დღისა
- 10 დღეზე მეტი
- 10 დღეზე ნაკლები
- საერთოდ არ მიმიღია

9. საჯარო დაწესებულებიდან ინფორმაციის მიუღებლობის შემთხვევაში მიგიმართავთ თუ არა სასამართლოში ან მიმართავდით თუ არა?

- კი მიმიმართავს
- კი მივმართავდი
- არ მიმიმართავს
- არ მივმართავდი

10. სასამართლოში შეტანილი საჩივარი ინფორმაციის მიუღებლობასთან დაკავშირებით სასამართლომ თუ დააკმაყოფილა?

- დიახ
- არა
- არ მიმიმართაუს